№ 25 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאדזשער טאגעבלאט

היינט 6 זייטען

23-טער יאהרגאנג | 29 stycznia 1930 r. | מיטוואך, פ' וארא, כ"ט טבת תר"צ | רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען פון: רעדאקציע 10057, פון אדמיניסטראציע 10047.

149 טויז. זל. אין מלוכה-בודזשעט פאר יודען

בודזשעט-קאמיסיע בעשטימט אין דער דריטער לעזונג 50 טויזענד זל. פאר יודישע פראפעסיאנ. שולען. 24 טויזענד זלאטעס פאר יודישע טויב-שטומע און 75 טויזענד זלאט. פאר יודישע גמילת חסדים קאסעס

דיספאזיציע-פאנדען פון מארשאל פילסודסקי און פון אויסערן-מינ.

פערקלענערט אויך אין דער דריטער לעזונג מיט 5 מיליאן זלאטעס

אין היי-יעהריגען מלוכה-בודזשעט פאר יוד. צוועקען 150 טויזענד זל.

[illegible]

געשטראכען 2 מיליאן זל. פון דיספאזיציע-פאנד פון מארשאל פילסודסקי און 3 מיליאן פון דיספאזיציע-פאנד פון אויסערן-מיניסטער

[illegible]

ריפרעזענטאציע-פאנד.

ווארשא, 28. (טעל.)

די בודזשעט-קאמיסיע האט היינט אפגעשטימט אין דער 3-טער לעזונג דעם בודזשעט פון קרונס-מיניסטער און דערביי געשטראכען פון דיספאזיציע-פאנד 2 מיליאן זל.

פארשלאג פון דעפ. ראזמאריין צו פערקלענערן די הכנסה פון אומזאץ-שטייער אפגעווארפען

ווארשא, 28. (טעל.)

דער פארשלאג פון דעפ. ראזמארין צו פערקלענערן די הכנסה פון אומזאץ שטייער מיט 50 מיליאן זל. און צו פערקלענערן די שטראפען פאר אפשלעפען די שטייערן מיט 10 מיליאן זל. איז אפגעווארפען געווארען.

חפץ חיים איז ווארשא

ווארשא, (טעל.) היינט איז קיין ווארשא געקומען דער בעריהמטער גאון „חפץ חיים". זיין קומען קיין ווארשא איז פערבונדען מיט דער אקציע פאר די ישיבות.

מיס פאלאניא 1930

ווארשא. (טעל.) אלס די מיס פאלאניא פון 1930 איז געוועהלט געווארען זאפיא באטיצקא. זי איז וואס א אמת נישט די שענסטע פון אלע קאנדידאטקעס, אנדערע האבען שעהנערע פנים'ער פון איהר, זי האט אבער געזיגט מיט דער הארמאניע און שעהנקייט פון איהרע קערפער-ליניען.

פערלענגערען דעם טערמין פון אפגעבען זעגנאניעס אויף אומזאץ-שטייער

פאדערט די ווארשאווער האנדעלס-קאמער

ווארשא, 28. (טעל.)

די ווארשאווער האנדעלס-קאמער האט זיך געווענדעט צום פינאנץ-מיניסטער יום מיט דער בקשה צו פערלענגערען דעם טערמין פון אפגעבען זעגנאניעס אויף'ן אומזאץ-שטייער פון 15 פעברואר, וואס פאדערט זיך לויט'ן געזעץ אויף'ן 15 מערץ. די האנדעלס-קאמער גיט אן דעם מאטיוו, אז די אונטערנעהמונגען בעזונדער'ס אויף דער פראווינץ קענען ביז'ן 15 פעברואר נישט האבען צוגעגרייט זייערע ביכער און נישט בשום ווייזען אפצוגעבען די זעגנאניעס.

גרויסע ווירטשאפטליכע קאנפערענץ אין מיניסטעריען-ראט

ווארשא. 28. (טעל.)

אנהויב פעברואר וועט אין מיניסטער-ראט פארקומען א גרויסע ווירטשאפטליכע קאנפערענץ וועגען שטייער-פראגען. אויף דער קאנפערענץ וועלען הויפטזעכליך בעטראכט ווערען די רעגירונגס-פראיעקטען אויף דעם געביט. צו דער קאנפערענץ וועלען איינגעלאדען ווערען די פארשטעהער פון אינדוסטריע און האנדעל.

טראגישער דועל צווישען צוויי פארוטשניקעס

קאוונא, 28. (טעל.)

היינט איז דא פארגעקומען א דועל צווישען צוויי מיליטער-לייט: פארוטשניק ווילהעלם זאגורסקי און פארוטשניק אנטאני זגורסקי. אז רעזולטאט איז וויל-העלם זאגורסקי געפאלען א טויטער אויף'ן ארט. די צבה פון דועל איז נאך נישט בעוואוסט. די געריכטס-מאכט פיהרט אנ'אויספארשונג.

Wyrazy szczerego współczucia naszemu prezesowi

p. Romanowi Bibergalowi

z powodu śmierci

ŻONY Jego

przesyła

Zarząd Stowarzyszenia

Fabrykantów Przemysłu Włókienniczego

w Łodzi, ul. Zachodnia 68.

Dr Z. RAKOWSKI

ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייט

קאנסטאנטינער 9 טעלעפאן 127-81

עמפפאנגסשטונדען 12—2 און פון 5—7 נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 2 ביז 3 נאכמ.

Dr. med. J. LUBICZ

Ortopeda

גראנסקא 28, טעל. 18817

ספעציאליסט פון ביינער און געלענקע-קראנקהייטען פערקרימונגען פון פלייצעס און גלידער

[illegible]

לעזט און אבאנירט „לאדזער טאגעבלאט"

דאס דאמענשניידער אטעליער

מ. גורט

איז פון דער פיעטריקאווער 59

איבערגעטראגען געווארען אויף

פיעטריקאווער 109

ווינער ארטאפעדישע פראצעדור

— אונטער אויפזיכט פון א דאקטאר ספעציאליסט ווערען צוגעפאסט לויט גיפס-מאדעלען וקלארעקס געגען פלאטפוס, ארטאפעדישע גארסעטען און אפאראטעס

מ. ז. ו. גדאנסקא 28. ווי 1 פון 5—7 אוונט

Dr. L. PIKIELNY

UROLOG

ספעציאל-ארצט פאר נירען, בלאז, אורין-קראנקהייטען

Nawrot 8. telefon 219-90

נעמט אן פון 4 — 7

א געשעפטס-לאקאל

בעשטעהענד פון 2 צימער (פארטער) אויף דער פיעטריקאווער גאס, צווישען טראוגוטא און פוזשעיאזד פון זאפארט צו פערמיטען. צו ערפאהרען אין אדמינ. פון „לאדזער טאגעבלאט" אונטער L.

Dr. Ludwik Falk

ספעציאל-ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנקהייטען

נאווראט 7, טעל. 28-07

נעמט אן פון 10—12, 5 — 7 אוונד.

Dr. M. Lerner

ספעציאליסט פון קינדער קראנקהייטען

זאכאדניא 64 טעל. 113.09

צוריקגעקומען

אויפנאהמ-שעה'ן פון 4—6 נאכמ.

5448

וויכטיג פאר אינדוסטריעלער און סוחרים!

די לאנג-בעוואוסטע רעכטקאנסולטענט-ביורא

„יוסטיץ" פעטריקאווער — 62 —

ערלעדיגט פינקטליך אלערליי קלאגזולעס, זאבעזפיעטשעניעס, נאדזורן א.ז.וו. שרייבט ביטעס, ציווילנע, קארנע, אפעלאציעס, פאדאניעס, אדוואלאניעס אין אלע אוזשענדען, רעדאגירט שותפות-אקטען, אינטערציזיעס און דאכאוויזעס.

אכטונג: אין מיין ביורא איז יעצט אנגאזשירט געווארען א ג. אפיציר פון דער העכערער אינסטאנץ.

ספעציעלע אינפארמאציעס אין אויסלענדישע פעסער ווי אויך מיליטערישע ענינים, סקארבאווע זאכען און יורידישע עצות ווערט ערטיילט טעגליך פון 6—8 אוונד.

קאמפאני אינקאסירען ... פאר אינטעזנעמונגען ... אויף גאנץ פוילען.

Dr. L. Suchowczycki

כירורג

נעמט אן טעגליך פון 3 ביז 5 נאכמיטאג

Pl. Dąbrowskiego 2, tel. 123-47

Dr. med. Adam Bender

נארוטאוויטשא 30 טעל. 41-75

ספעצ. פאר אינערליכע און הארין-קראנקהייטען

„OAZA" Narutowicza 18.

שבת, ד. 1. פעברואר

10 א זייגער אוונד קומט פאר

„אאזא" נארוטאוויטשא 18.

א גראנדיעזער

קאנצערט-ראוט

פערבונדען מיט א זעהר אינהאלטסרייכען פראגראם, אין וועלכען עס נעמען אנטייל די בעסטע ארטיסטישע קרעפטען. פערשידענע אטראקציעס. טאנץ ביז 6 פריה.

די הכנסה געהט — לטובת דעם

בית-יתומים, זגערזשער 40

געניערעס אין די ווייטערדיגע אנאנסען און אפישען. — איינטריטס-בילעטען צום פרייז פון 3 זל.

צו בעקומען אין קאנצעלאריע פון בית-יתומים, זגערזשער 40, פון 10 פריה ביז 7 אוונד.

Dr. med. H. Krauskopf

אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

צעגעלניאנא 45 טעל. 113-47

נעמט אן פון 4—7 אוונד

Dr. Wołkowyski

צעגיעלניאנא 25

טעלעפאן 126-87

ספעציאל-ארצט פאר הויט ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע. אלע-ארט אנאליזען בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8—2, און פון 6—9 אוונד.

בעזונדער „ארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. H. Lajchter

צאהן-כירורג

קיפער, דזשאנסלעס גומען, צינג-קראנקהייטען א.ד.ג.

האט זיך איבערגעצויגען

אויף זשעלאנא 9, טעל. 149-66 1 שטאק פראנט

נעהמט אן פון 1.30—5 אוונד.

Dr. A. Mazur

חסכאדניא 65, — טעל. 166-01

נעמט אן פון 12.30—1.30 און 4—6 אוונד.

ליגע פאַר מענשען-רעכט פּראָטעסטירט

געגען אורטייל אויפ'ן אומשולדיג-פאַר'משפּט'ן האַלסמאַן

אויסנאַהמס-צושטאַנד אין עכו

שאַרפער פּראָטעסט אין דער „ליגע פאַר מענשען-רעכט"

געגען אורטייל אויף סטודענט האַלסמאַן

ווין, 28. (יט"א)

די עסטרײַכישע ליגע פאַר מענשען-רעכט האָט פאַרעפענטליכט אַ פלוגבלאַט, אין וועלכען זי פּראָטעסטירט געגען דעם אורטייל אויף דעם סטודענט האַלסמאַן.

אין דעם פּראָטעסט ווערט געזאָגט, אַז טיראָלער פּראָצעס-פּראָצעדור איז אַ וויאָלאַציע, אין וועלכען פיל געריכטליכע פעלער, זענען אויפגעצייגט אין דער אונשולד פון דעם פּראָצעס. די ליגע פּראָטעסטירט געגען דעם געריכט, וועלכער האָט בכלל ניט באַהאַנדעלט די שולד-פראַגע פון האַלסמאַן, נאָר זיך באַגרענצט מיט דער פראַגע וועגען די גילטיגקייט פון'ם אורטייל און דער ערשטער אינסטאַנץ.

די „ליגע פאַר מענשען-רעכט" שטעלט פעסט, אַז האַלסמאַנ'ס ענינים זענען פאַראורזאַכט געוואָרען דורך אַ שלעכטע געזעץ, וואָס האָט דערפירט שווער צו באַשעדיגען די עלעמענטאַרע מענשליכע רעכט.

די ליגע אַפּעלירט צו דער מאַכט נישט צו פאַרשאַרפען די טראַגעדיע און שענקען האַלסמאַנ'ען די פרײַהייט אויפ'ן סמך פון דער אַמנעסטיע.

באַנק-פּליטות אין רומעניע

בוקאַרעשט, 28. (סב.)

דער וואַקסענדער געלט-דוחק האָט געצוואונגען די רומענישע „באַנק", וועלכע דיספּאָנירט מיט אַ קאַפּיטאַל פון 25 מיליאָן לעי, אָפּצושטעלען די צאָהלונגען.

אויך די „אַלגעמיינע קרעדיט- און עקאָנאָמיע-באַנק" אין מעדיאַש געפינט זיך אין צאָהלונגס-שוועריגקייטען. איהרע פּאַסיווען באַטרעפען 37 מיליאָן לעי. צוליב דעם, וואָס אויך אַנדערע באַנקען זענען באַדראָהט, האָט פּרעמיער מאַניו צונויפגערופען אַ קאָנפערענץ פון די הויפט-באַנק און רומענישען אונטערנעהמער צו שאַפען קרעדיט-מיטלען.

אויסנאַהמס-צושטאַנד אין עכו

ירושלים, 28. יאַנואַר. (יט"א) די ארץ-ישראל-רעגירונג האָט פּראָקלאַמירט אַן אויסנאַהמס-צושטאַנד אויף 3 חדשים אין עכו. וואַהרשיינליך שטעהט דאָס אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פאַרשטאַרקטער טעטיגקייט פון די רויבער-באַנדעס אין צפון-ארץ-ישראל.

פּייערליכער קבלת-פּנים לכבוד נ. סאָקאָלאָוו

אין וואַרשאַווער יודישען ליטעראַטען-פאַראיין

וואַרשאַ, 28. (יט"א)

אין ליטעראַטען פאַראיין איז געקומען פאָרגעקומען אַ פּײַערליכער קבלת פּנים לכבוד נחום סאָקאָלאָוו'ן.

אין'ם הערליך דעקאָרירטען זאַל האָט זיך געפינען די גאַנצע וואַרשעווער יודישע שרײַבער-משפחה מיט'ן אויסנאַהם פון די לינקע. געעפענט די פייערונג האָט ב. קאַרלינסקי. דעם פאָרזיץ האָט געפיהרט ד"ר גאָטליב. מיט רעדעס זענען אַרויסגעטרעטען צבי פרילוצקי, הלל צייטלין, יאַצקאַן, העכטמאַן, יעקב פישמאַן, שוואַלבע, אלחנן צייטלין, מ. פעלדשטיין, פרוי באַראָווסקאַ און י. מ. ניימאַן. אין זיין ענטפער אויף די באַגריסונגען האָט נחום סאָקאָלאָוו זיך געטיילט מיט זיינע זכרונות פון זיין פובליציסטישער טעטיגקייט אין וואַרשאַ.

לאַטײַנישער פּאַטריאַרך מאַכט גרויסע ערד-קניות אין ארץ-ישראל

ירושלים, 28. יאַנואַר. (יט"א) דער לאַטײַנישער פּאַטריאַרך פיהרט אונטערהאַנדלונגען וועגען בעדייטענדע ערד-קניות פון פינף טויזענד דונאַם ערד אין שכנות פון רצנון.

די ים-קאָנפערענץ נישט ווי געהעריג צוגעגרייט

לאָנדאָן, 28. (סב.)

די לאָנדאָנער ים-קאָנפערענץ האָט היינט אָפּגעהאַלטען אַ זיצונג 2 שעה און צו קיין שום רעזולטאַטען נישט געבראַכט. מען האַלט, אַז די קאָנפערענץ איז צו ווייניג צוגעגרייט געווען. דינער-שטאָג וועט פאָרקומען אַ פּלענאַר-זיצונג פון דער קאָנפערענץ מיט'ן אָנטייל פון דער פּרעסע.

דער 3. יאָהר-צייט פון אחד-העם

ירושלים, 28. יאַנואַר. (יט"א) היינט פאַלט אויס דער דריטער יאָהר-צייט פון אחד-העם. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, האָט די העברעאישע אוניווערזיטעט פּראָקלאַמירט די גרינדונג פון אַ פילאָזאָפישער געזעלשאַפט א. נ. פון אחד-העם.

אונרוהען אין שפּאַניען

מאַדריד, 28. (ספּעצ.) עס ווערען אָפּגעלייקענט די קלאַנגען, אַז פּרימאָ דע ריווערא זאָל זיך אָנגעבען אין דימיסיע. דאַגעגען ווערט געמעלדעט וועגען אונרוהען אין קאַדיקס.

אַראָפּגעפאַלען אַ פּוילישער אעראָפּלאַן

דער פּילאָט דערהרג'עט.

פּויזען, 28. (טעל.) דאָ איז אַראָפּגעפאַלען אַ אעראָפּלאַן. דער פּילאָט לאַסקאָווסקי האָט זיך געוואָלט ראַטעווען מיט אַ פאַל-שירם, ער האָט אָבער נישט באַוויזען צו עפענען דעם שירם און איז דערהרג'עט געוואָרען.

געשלאָסען דער פּויליש-דײַטשער תבואה-אָפּמאַך

וואַרשאַ, 28. (טעל.)

היינט האָט זיך אומגעקעהרט פון וואַרשאַ קיין בערלין דער דירעקטאָר פון האַנדעלס-דעפּאַרטאַמענט אין מיניסטעריום פאַר אינדוסטריע און האַנדעל ה' מיעטשישלאַוו סאָקאָלאָווסקי נאָכ'ן אונטערשרייבען דעם פּויליש-דײַטשען תבואה-אָפּמאַך.

לויט דעם אָפּמאַך וועט דער שווערער קאָנצערן קויפען און פּוילען פון 35 ביז 40 טויזענד טאָן קאָרן צו 20 פּראָצ. העכער פון די נאָטירונגען פון די פּוילישע תבואה-בערזע.

הגם דער אָפּמאַך טראָגט אַ פּריוואַטען כאַראַקטער, וועט ער אָבער צוליב'ן מלוכה'שען כאַראַקטער פון ביידע קאָנטראַהענטען אָנגעזעהן ווערען אין דער פאָרם פון 2 דיפּלאָמאַטישע נאָטעס, וואָס זאָלען היינט אויסגעטוישט ווערען צווישען פּוילען און דײַטשלאַנד.

אָפּגעלעגט דער פּראָצעס געגען אַ יודישען פּאָליציאַנט

ירושלים, 28. (יט"א)

היינט האָט דאָ געזאָלט פאָרקומען דער פּראָצעס פון יודישען פּאָליציאַנט פון תל אביב סירקין, וואָס ווערט אָנגעקלאָגט אין ערמאָרדען אַ אַראַבישע פאַמיליע.

דער פּראָצעס איז אָבער אָפּגעלעגט געוואָרען צוליב דעם, וואָס סירקין איז שווער קראַנק.

משוגענער דערשאָסען 3 מענשען און 3 פאַרוואונדעט

בוענאָס-איירעס, 28. (ספּעצ.) אַ משוגענער האָט מיט אַ רעוואָלווער דערשאָסען זיינע 2 זיהן און אַ פּאָליציאַנט און דריי דורכגעהער פאַרוואונדעט. צום סוף איז ער בעגאַנגען זעלבסטמאָרד.

צאַרישער גענעראַל אַדיוטאַנט פון דעניקין און וראַנגעל

פאַרשוואונדען אין פּאַריז אָהן שפּור

פּאַריז, 28. (סב.)

אין די קרייזען פון דער רוסישער עמיגראַציע אין פּאַריז האָט געמאַכט אַ געוואַלדיגען רושם דאָס געהיימניספולע פאַרשווינדען פון'ם פּרעזעס פון די רוסישע געוועזענע מיליטער-לייט, גענעראַל קוטיעפּאָוו.

צום לעצטען מאָל האָט מען קוטיעפּאָוו'ן געזעהן זונטאָג, בעת ער איז געגאַנגען פון דער היים אין ביוראָ פון די רוסישע מיליטער-לייט.

פון דאָן אָן איז פון אויהם פאַרשוואונדען יעדע שפּור. גענעראַל קוטיעפּאָוו איז געווען אַ נאָהענטער פריינד פון גרויס-פירשט ניקאָלאַי ניקאָלאַיעוויטש און דער אַדיוטאַנט פון דעניקינען און וראַנגעלען.

מען האַלט, אַז קוטיעפּאָוו איז אַריינגעפאַלען אין די נעצען פון דער ג. פ. או. די פּאַריזער פּאָליציי זוכט ענערגיש דעם פאַרשוואונדענעם.

בעפרייאונגס-אורטייל געגען אַ אַראַבער

ירושלים, 28. (יט"א)

אין חיפה'ער קרייז-געריכט איז היינט באַטראַכט געוואָרען דער פּראָצעס געגען אַ אַראַבישען שמידעל-בעל-מלאכה, וואָס איז אָנגעקלאָגט געוואָרען אין ערמאָרדען דעם יונג אברהם אביגדור פון תל-אביב. דער אָנגעקלאָגטער איז בעפרייט געוואָרען צוליב מאַנגעל אין באַווייזען און צוליב דעם, וואָס דער פאָרהער פון די עדות איז נישט פאָרגעקומען אין תל אביב, ווי דאָס פאָדערט לויט'ן געזעץ די אויספאָרשונגס-פּראָצעדור.

ד"ר. וויצמאַן אינטערוויעוירט ביים רומענישען פּרעמיער מאַניו פאַר דעם העבר. טעאַטער „הבימה".

טשערנאָוויץ, (יט"א)

דאָס העבראעאישע טעאַטער „הבימה" באַמיהט זיך שוין העכער דריי יאָהר צייט צו קומען קיין רומעניען אויף גאַסטראָלען. די רומענישע רעגירונג האָט אָבער נישט געוואָלט געבען קיין ערלויבניש פאַר די הבימה-אַרטיסטען קומען קיין רומעניען.

ווי מען טיילט מיט דעם חוגען יודישען טעאַטער-פאַראיין, האָט ד"ר חיים וויצמאַן אינטערוויעוירט ביים פּרעמיער מאַניו, וועלכער האָט געגעבען אַן ערלויבניש דער „הבימה" צו גאַסטראָלירען אין רומעניען. דעם ערשטען גאַסטראָל וועט „הבימה" געבען אין טשערנאָוויץ.

די אויפגאַבע פון דער אַראַבישער דעלעגאַציע אין לאָנדאָן.

ירושלים, (יט"א)

די אַראַבישע צייטונג „אַגנאַסיר", וועלכע האָט זיך פריהער געגענגעשטעלט דאָס אַרויסשיקען אַן אַראַבישע דעלעגאַציע קיין לאָנדאָן — פאַרעפענטליכט אַן אַרטיקעל אין וועלכען זי פאָרמולירט אונזער דעם געדאַנק פון שיקען די דעלעגאַציע. די צייטונג שרייבט:

„די לייבאָר רעגירונג האָט זיך אויסגערעכענט, אַז די בריטישע אונטערשטיצונג פאַר'ן ציוניזם איז אַ געפאַהר פאַר די בריטישע אונטערנעמונגען אין מיטעל-מזרח. מיר האָבען פריהער מורא געהאַט, אַז די דעלעגאַציע וועט זיך אין לאָנדאָן פאַרנעהמען בלויז מיט פריהערען פּראָפּאַגאַנדע. מען קען אונז מיט צו פרידרעגעהען פעסטשטעלען, דאָס די דעלעגאַציע וועט אונז קענען אונטערהאַנדלען מיט דער בריטישער רעגירונג, וועלכע איז גענויגט ווידער צו באַטראַכטען די פראַגע פון יהר באַלפור-דעקלאַראַציע".

ציוניסטישע עקזעקוטיווע פאָדערט דורכצופיהרען אַ נייע פאָלקס-צעהלונג אין א"י ישראל.

ירושלים, (יט"א)

אויף אַ סטאַטיסטישער-קאָנפערענץ, וואָס איז צונויפגערופען געוואָרען דורך דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין א"י איז באַשלאָסען געוואָרען אַרויסצוגעבען די פאָדערונג, אַז די ארץ ישראל רעגירונג זאָל דורכפיהרען אַ נייע פאָלקס-צעהלונג אין לאַנד. די קאָנפערענץ האָט אויסגעדריקט די מיינונג, אַז די מאַטעריאַלען פון דער פאָלקס-צעהלונג פון י. 1922 זענען שוין איצט נישט נוצבאַר.

דער אַרבייטס-קאָמיטעט ביי דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע איז איצט באַשעפטיגט מיט דורכפיהרען אַ צעהלונג פון די אַרבייטער, וואָס זענען באַשעפטיגט אין די יודישע קאָלאָניעס, און גרייט אויך צו אַ'האַנדווערקער-צעהלונג אין ארץ ישראל.

קאָמוניסטישע אוואַנטורע אין וואַרשאַווער יודישען ליטעראַטען-פאַראיין

בעת דער פאַרלעזונג פון געוועזענעם מיניסטער דר. שטיינבערג

וואַרשאַ, 28. (טעל.)

היינט איז אין ליטעראַטען-פאַראיין פאָרגעקומען די פאַרלעזונג פון געוו. מיניסטער שטיינבערג. פאַר'ן אָנהויב פון דער פאַרלעזונג האָבען זיך אין לאָקאַל אַריינגעקריגען אַ מחנה קאָמוניסטען און האָבען געמאַכט אַ שרעקליכע אוואַנטורע. זיי האָבען געוואָרפען שטינק באָמבען און פאַרשטינקענע אייער.

ערשט ווען זיי האָבען זיך באַמערקט, אַז מען מעלעפאָנירט נאָך פּאָליציי, האָבען ד. קאָמוניסטען פאַרלאָזען דעם ליטעראַטען-פאַראיין צוברעכענדיג ביים אַרויסגעהן אַלע כלים פון דער קיך און אויסהאַקענדיג די שויבען.

נאָכ'ן אָנקומען פון דער פּאָליציי איז איינגעטרעטען אַ בערוהיגונג און דער פאַרלעזונג האָט געקענט האַלטען זיין פאַרלעזונג.

איינגע קאָמוניסטען זענען אַרעסטירט געוואָרען. ווי מען זאָגט זאָל זיך אויך האָבען געהערט אויפ'ן הויף פון ליטעראַטען-פאַראיין אַ שאָס.

פון וואָל-מאַרק

אויף דער לאָנדאָנער בערזע איז זייט נאָוועמבער חודש 1929 זעהר שוואַך דער אומזאַץ, צוליב דער שוואַכער נאָכפראַגע אויף סחורות אין לאַנד, דער שוואַכער פּראָדוקציע און צוליב'ן שוואַכען עקספּאָרט.

די טעג איז די וואָל-בערזע ווידער געעפענט געוואָרען. אין ערשטען טאָג פון דער ערעפנונג פון דער בערזע זענען קיין קויפער נישט געווען. די טענדענץ איז געווען אַ אָפּהאַלטענדע, דאַגעגען אין צווייטען טאָג זענען שוין מעהר געווען קויפלוסטיגע.

„מערינאָ"-וואָל איז מיט 15 פּראָצענט ביליגער, ווי אין נאָוועמבער פ. י. פאַר עטוואָס שוואַכער מאַטעריאַל זאָגאַר ביז 20 פּראָצענט ביליגער, „קראָסברודס"-וואָל דורכשניטליך 20 פּראָצענט ביליגער, מינדערוועירטיגע וואָל ביז 25 פּראָצענט ביליגער.

דער געלד-מאַרק

וואַרשאַווער בערזע

וואַרשאַ, 28 יאַנואַר (טעלעפאָנ.).

דער דאָלאַר אין וואַרשאַ איז געווען אין קויף 8.88 זל. אין פאַרקויף 8.89 זל. 100 זל. בערעכענט אין גאָלד 172 זל.

דאָלאַרובקאַ $75^1/_2$–$76^1/_2$ זל.

באַנק פּאָלסקי 184 - 185 זל.

8 פּראָצענטיגע לאָדזער פאַנד-בריף $64^1/_2$–$63^1/_2$ זל.

1 ביז 5 עמיסיע לאָדזער טראַמוויי אַקציעס 94–96 דאָלאַר

גאָלד רובעל 4.61 זל.

זילבער רובעל 2.38 זל.

זילבער רובל קליינגעלד 1.15 זל.

1 גראַם ריינגאָלד 5.9244 זל.

אויף אַקציעס און אויף לאָדזער פאַנד-בריף איז אַ נאָכפראַגע.

די טענדענץ איז אַ פעסטע.

די פּאַטענטען-קאָנטראָלעס ווערען פאַרשאַרפט

(וו) די לאָדזער פינאַנץ-קאַמער האָט פאַראָרדענט דורכצופיהרען קאָנטראָלעס, צי די אונטערנעהמונגען באַזיצען פּאַטענטען. געלטען איז פאַרשטאַרקט געוואָרען די פּאַטענטען-קאָנטראָל אין יודישען ראַיאָן. ביז איצט שטעלט צונויף יעדער קאָנטראָלער ביז 20 פּראָטאָקאָלען פאַר באַזיצען נישט געהעריגע פּאַטענטען. אין אַלגעמיין זענען היי-יאָהר אויסגעקויפט געוואָרען ביז 80 פּראָצענט פּאַטענטען, און פאַרגלייך פון 1929. אַ סך אונטערנעהמונגען האָבען זיך פאַרקלענערט און אויסגעקויפט נידריגערע קאַטעגאָריעס פּאַטענטען.

דעפראָודאַנט זיך געוואָלט פאַר'סם'ען,

ווען מען האָט איהם אָפּגעפיהרט אין תפיסה

(§) מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, אַז דער קאַסיר פון דער פוש'ס פאַבריק אין טאָמאַשאָוו, בוטשעק, האָט פאַרדאַכט 8500 זל. און איז נעלם געוואָרען. די לאָדזשער פּאָליציי האָט נאָך דעם תכשיט פונאַנדערגעשיקט שטעק-בריף און נעכטען האָט מען בוטשעק'ן געבראַכט קיין לאָדז אַ געשטורעמטען און קראַנקען. אויפ'ן וועג קיין לאָדז האָט זיך דער דעפראָודאַנט געוואָלט סם'ען. אָבער עס איז איהם נישט געלונגען. ביי איהם האָט מען געפונען בלויז... 14 גילדען.

די עמיגראַציע קיין בראַזיליע ווערט נישט באַגרענעצט!

(§) דער אַרבייטס-פאַרמיטלונגס-אַמט אין לאָדז, מיטעלט אונז מיט, אַז די קלאַנגען וועגען באַגרענעצען די עמיגראַציע קיין בראַזיליען, זענען אומבאַגרינדעט. די לאַנגע נעמען זיך נאָר דערפון וואָס צו ל זיבער שלעכטער קאָניונקטור, וואָס הערשט איצט אין בראַזיליען, קאָנען מענשען וואָס פאַלען ראַרט נים באַקומען קיין באַשעפטיגונג.

אַ באַנדיטען-אָנפאַל אויף אַ חזיר'ער

(וו) דער לאָדזער אויספאָרשונגס-אַמט האָט נעכטען דערהאַלטען אַ ידיעה וועגען אַ דרייסטען אָנפאַל, וואָס דריי פאַר מאַסקירטע באַנדיטען האָבען אויסגעפיהרט אויפ'ן מאַנופאַקטור הויזירער יוזעף מאַטשעמשוק פון לאָדז. ווען מאַטשעמשוק איז אַרויסגעגאַנגען פון דאָרף קאָלסקאָ-וואָלאַ (הינטער לאָדז) האָבען 3 באַנדיטען איהם פאַרשטעלט דעם וועג און דראָהענדיג מיט רעוואָלווערען, גע-פאָדערט געלד. זיי האָבען איהם צוגענומען 60 זל., אַ זילבערן זייגערל און זענען נעלם געוואָרען. פּאָליציי איז שוין אויף די שפּורען פון די אָנפאַלער.

בירגער-קאָמיטעט צו העלפען אַרבייטסלאָזע

ווערט שוין די טעג געשאַפען

(—) אין שייכות מיט'ן באַשלוס פון דער מאָנטאָג'דיגער קאָנפערענץ מיט'ן אָנטייל פון די מיניסטאָרען קוויאַטקאָווסקי און פּרוסטאָר מכח שאַפען אַ בירגער-קאָמיטעט, וואָס זאָל אונטערנעהמען אַ ברייטע הילפס-אַקציע פאַר די אַרבייטסלאָזע אין לאָדז, — דערוויסען מיר זיך, אַז די טעג וועט גערופען ווערען אַ קאָנפערענץ אויסצוועהלען דעם קאָמיטעט. דער בירגער-קאָמיטעט וועט פאַרעפענטליכען אַ ספּעציעלען אויפרוף.

אַלע מוזען זיין פאַרזיכערט.

לויט דער איצט פאַרעפענטליכטער נאָוועלע צום אויסטאַוו וועגען פאַרזיכערונגס-קאַסע אויף דער צייט פון אַרבייטסלאָזיגקייט—מוזען פאַרזיכערט ווערען אַלע אַרבייטער און אָנגעשטעלטע אָהן אויסנאַהם. ביז איצט האָבען געזעצליך געמוזט פאַרזיכערט ווערען אויף דער צייט פון אַרבייטסלאָזיגקייט די אַלע אַרבייטער, וועלכע זענען געווען באַשעפטיגט אין וואַרשטאַטען, אין וועלכע עס האָבען געאַרבייט מעהר ווי 5 פּערזאָן. די דאָזיגע נייע נאָוועלע האָט דעריבער אַ גרויסע בעדייטונג פאַר די אַרבייטער פון די קלענערע אונטערנעמונגען.

מיט וועלכער פארטיי און מיט וועלכער רעגירונג זאלען מיר זיך פעראייניגען אין סיים?

פון דעפוטאט ד"ר יעקב וויגאדסקי

דער עיקר צול פון א יודישער פא־ליטיק אין די נעזעצגעבערישע מוסדות פון א קאנסטיטוציאנעלער לאנד איז — אויסקעמפען פאר יהדען די בירגערליכע, פאליטישע און נאציאנאלע גלייכבערעכ־טיגונג אין לאנד.

אזוי ווי די דאזיגע דערגרייכונג איז נויטיג נישט נאר פאר יודען, נאר אויך פאר דעם צוזאמענלעבען זיך פון אלע בירגער פון לאנד און דער אלגעמיי־...

פארלאמענט שטעגדיג די שאלה אפען: מיט וועלכער פארטיי עווענטועל מיט וועלכער רעגירונג זי זאל גיין.

מיט וועלכער פארטיי זאלען מיר גיין? לאמיר, אויף דעם יודישען אופן, גיין פון רעכטס אויף לינקס.

די עקסט־רעכטע פארטיי אין סיים...

לימישע גרופירונגען, אנהויבענדיג פון דעם „רעוואלוציאנערען" צווייג פון די פפ"ס און ענדיגענדיג מיט די קאנסער־וואטארען פון פירשט ראדזיוויל זיי אלע מען פעראייניגט דאס אנערקענען דעם אויטאריטעט פון מארשאל פילסודסקי און דער אונטערוואר־פען זיך איהם דאס...

דער הייפעלע קאמוניסטען האט קיין שום השפעה נים...

די דריי דערמאנטע לינקע פארטייען זענען סאציאליסטישע ארער האלטען זיך כלל־המחות פאר אזעלכע, און טראכטען שטארק, בפרט די פפ"ס אויסצונעמען ביי די אויסלענדישע „חברים" פון צוויי־טע אינטערנאציאנאל.

נים קוקענדיג אויף דעם, וואס איך שטעה נאהענט צום סאציאליזם...

[illegible]

„פעדעראציע פון פוילישע יודען" אין אמעריקא

אינטערווענירט וועגען אויסבעסערן די עקאנאמישע לאגע פון די יודען אין פוילען

לעגט פאר צוזאמענצורופען א ספעציעלע קאנפערענץ פון דער פוילישער רעגירונג מיט די יודישע סיים־דעפוטאטען, כדי צו מילדערן די קאטאסטראפאלע לאגע. — „פעדע־ראציע" איז גרייט צו שיקען איהרע פארשטעהער צו אזא קאנפערענץ.

ניו־יארק (יט"א) דער פיל־טעקסט פון מעמאריאל פון דער „פעדע־ראציע פון די פוילישע יודען" אין די פעראייניגטע שטאטען צום פוילישען אם־באסאדאר אין וואשינגטאן...

ציע ארומצירעדען די לאגע פון די יודען אין פוילען.

די פעדעראציע פון די פוילישע יודען אין אמעריקא פערטרעט די אמעריקא־נער יודען פון פוילישער אפשטאמונג...

שטערונג און דאס איז טייליוויז די סבה פון אוצטוגען צושטאנד. אבער דער גורל פון יודישע בירגער אין פוילען ווייזט אויס צו זיין פיל גרויסער ווי דער גורל פון נישט־יודישע בירגער...

[illegible]

אמער עקסלענץ! די פעדעראציע פון די פוילישע יודען אין אמעריקא שעצט הויך אפ דעם אינטערעס, וואס איהר האט ארויסגעוויזען דורך אייער בערייט־ווילינקייט אויפצונעמען אונזער דעלעגא־...

— און דערנאך דאס שווייגען, דערווייל... בער די אודיליע און לאדזשער סאציא־ליסטישען שטאט־ראט...

—פס.

וואו זענען די יודישע ראטמענער פון לאדז?

אין ווארשא דער הויפט־שטאט, האט־בען די יודישע ראטמענער גענעבענט א באמאליע אויפ'ן שטאט־ראט. די יודישע ראטמענער האבען גאנץ ענערגיש ארוים־גערוקט די פאדערונג פון רעכט אויף ארבייט, אנעמען יודישע קאנדוקטארען אויף די טראמוואיען...

מיט אנטיסעמיטען, ענדעקעס, סאנאטא־רען, כארעקעס און אנדערע יודישע שונ־אים. דא איז דאך אבער אנדערש. דא האבען מיר דאך א סאציאליסטישע מעהר־הייט, א סאציאליסטישען מאגיסטראט. און יודישע סאציאליסטען געפינען זיך...

דער קריזיס ווערט מיט יעדען טאג פערשארפט און מיט'ן יעדען טאג קומט צו א נייע מחנה יודישע ארומלעגט...

איך בין אוגז, דאכט זיך, האבען מיר א שטיקעל" קריזיס אינ'ם האנדעל און אין דער אינדוסטריע...

אזוי ווי עס וואלט נישט געווען קיין באלוט מיט זייגע טוי'זענדער האסגיגם־לאזע, הונגעריגע יודישע ארבייטער...

דער קאמף פאר רעכט אויף ארבייט אין לאדזער שטאט־ראט, דארף דאך יעווים מעהר נושא פרות זיין. ווי אין ווארשא, דארט האט מען דאך צו מיט...

א קאפעלע הומאר

ווערטלעך און שטעכווערטלעך

א גוטער סימן.

חייב: זעה נאר, זלמן. ס'איז אנגעקומען א בריף, אז דיין טאטע איז געשטארבען.

מאן (לייענט דעם בריף): ס'איז נישט אמת. דאס איז נישט מיין טאטענ'ס האנדשריפט.

* * *

נייע גמטריאות.

„דאמע" איז בגימטריא „מאדע".

„סוחר" און „חסור" איז דער זעלבער מספר — דערפאר פעהלט דעם סוחר תמיד דער מזומן.

* * *

ווערטלעך.

פרויען טוען אפט קרומע זאכען, כדי עפעס אויסצוגלייכען.

די טויזענדער יודען, וועלכע ווערן ארויס־געשטויסען פון עקאנאמישען לעבען. און ווידער גלויבען מיר, אז די יודען זענען בערעכטיגט צו פראטעסטירען, ווען די קאאפעראטיווען, וואס זענען אונטער דעם רעגירונגס־קאנטראל, האבען איינגע־פירט א נים געשריבענעם געזעץ צו נאר קאמירען יוד. אנגעשטעלטע. מיר ווייסען, אז ביים אפזאגען די דאזיגע אנגע־שטעלטע ווערען אנגענומען אנדערע מאָ־טיוון, ווי די אנגעהערינקייט צום יודי־

(ענדע זייט 6)

וואס האט דער פוילישער געזאנדטער אין וואשינגטאן געזאגט

וועגען פרעמיער בארטעל'ס עקספאזע

ווארשא, (יט"א)

אין צוזאמענהאנג מיט'ן פערעפענטלי־כען דורך די יט"א אינטערוויאו מיט'ן פוילישען געזאנדטען אין די פעראייניג־טע שטאטען, ד"ר טיטוס פילופאוויטש,

און וועלכען עס איז אויך בערוהרט גע־ווארען די פראגע פון דעם לעצטען עקס פאזע פון ה' פרעמיער מיניסטער באר־טעל אין סיים — האט דאס אויסערן־מיניסטעריום צוגעשיקט צו דער יט"א אנ'ערקלערונג, אין וועלכען עס ווערט פעסטגעשטעלט, אז דער געזאנדט־בער אפזאץ אין דעם אינטערוויאו פון יט"א־פארשטעהער מיט ה' פילופא־וויטש, האט געלויטעט ווי פאלגט:

„אנקנופענדיג אן די לעצטענס גע־האלטענע רעדע פון ה' פרעמיער אין פוילישען סיים, האט דער אמבאסאדאר ערקלערט, דאס פראפ. בארטעל וואס וואהרשיינליך אין איינער פון די נאהענ־סטע רעדנער אין סיים צוריקקעהרען נא־כאמאל צו די יודישע פאסטולאטען, יועל כע ער האט בלויז בערוהרט אין זיין ערשטער סיים־דעקלאראציע".

אסימילאציע צווישען יודען אין ראַ־טען־פערבאנד פערגרעסערט זיך.

מאסקווא, (יט"א)

כארקאווער „שטערן" גיט איבער, אז די אסימולאציע צווישען יודען אין ראַ־טען־פערבאנד פערגרעסערט זיך. די צייטונג דרוקט אנ'ארטיקעל פון איהר רע־דאקטאר מ. לעווימאן אין וועלכען עס ווערט געזאגט, אז די יודישע קולטורעלע מעטוגקייט צווישען דעם יודישען פרא־לעטאריאט טראגט א קלאגערוגען כא־ראקטער דערפאר, ווייל די יודישע אר־

בייטער האבען אנגעהויבען צו האלטען די יודישע שפראך און די יודישע קול־טור פאר אנ'איבעריגע זאך. „דער יודי־שער ארבייטער שרייבט ה' לעווינסאן — ווערט ממש פערשלעפט פון דעם אסי־מילאציע־שטראם און לאזט איבער אויף יענער זייט פאבריקעל־שוועל, אינאיינעם מיט זיין פריהערדיגער בעשעפטיגונג, אויך די יודישע שפראך".

נעגרינדעט א געזעלשאפט „למען תורת הארץ" אין פוילן.

לויט דער איניציאטיוו פון דער פּוי־ליש־פּאלעסטינער האנדעלס־קאמער אין ווארשא איז נעגרינדעט געווארען אין פוילען א אפטיילונג פון דער ארץ ישראל דינער געזעלשאפט „למען תוצרת הארץ". די דאזיגע געזעלשאפט האט די אויפ־גאבע צו בעוועגען דעם הינגען יודישען סוחר ער זאל, אנשטאט ארטיקלען, וועל־כע ווערען ארייננעפיהרט קיין פוילען פון אנדערע לענדער, ארייננפירען די זעל־בע ארטיקלען פון ארץ ישראל. די געזעל־שאפט וועט טאיהם אינפארמירען וועגען פרייזען, קוואליטעט און בעדינגונגען פון פערקויף פון די ארץ ישראל פראדוקטען. זי וועט איהם אויך העלפען אנקניפען דירעקטע בעציהונגען מיט די פראדוצע־נטען און איספארטערען אין ארץ ישראל. א חוץ דעם וועט די געזעלשאפט ענט־וויקלען א גרויסע פראפאגאנדע צווישען דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען פאר דער פערשפרייטונג פון ארץ ישראל.

דאס ביורא פון דער געזעלשאפט גע־פינט זיך אין ווארשא אויף לעשנא 4 וו. 6 און איז טעטיג יעדען טאג, חוץ שבת. טעלעפאן 39 — 34 אלערליי אינפאר־...

דוד בראון רעזיגנירט פון דער „פער־איינגטע קאמפיין" אין אמעריקא.

ניו־יארק, (יט"א)

ה' דוד בראון, וועלכער איז געשטאנען בראש פון דער „פעראייניגטער יודישער קאמפיין"...

נעהמען די לייטונג פון דער געמיינזא־מער אקציע פון „דזשאינט" און דער יודישער „אגענץ" און די פעראייניגטע...

[illegible]

מעגליך מאַכען דעם האַנדעל מיט סאָוויעט־רוסלאַנד

פֿערקלענערן די שטײַער־לאַסטען, געבען קרעדיטען דעם סוחר־טום. ראַציאָנאַליזירען דעם שטײַער־סיסטעם. נישט אײַנמאַהנען די 4־טע ראַטע אומזאַץ־שטײַער און אָפּשאַפֿען דעם פֿערמעגענס־שטײַער

דאָס האָט געפֿאָדערט די לאָדזער האַנדעלס־קאַמער פֿון די מיניסטאָרן קוויאַטקאָווסקי און פּריסטאָר

זאָס פּרעזידיום פֿון דער לאָדזשער האַנ־דעלס־קאַמער האָט אויסגענוצט די גע־לעגענהײט פֿון דעם מיניסטעריעלען בע־זוך אין לאָדז און האָט בעזוכט די מיני־סטאָרן קוויאַטקאָווסקי און פּריסטאָר.

די האַנדעלס־קאַמער איז געווען רעפּ־רעזענטירט דורך איהר פּרעזעס קאָנסול גײַער, וויצע־פּרעזעסן באַביאַצקי, העני־ריק באַרטשינסקי, פֿידלער, ד"ר יוזעף זאַקס און דיר. בײַער.

די פֿאָרשטעהער פֿון דער האַנדעלס־קאַמער האָבען אויף דער קאָנפֿערענץ מיט די מיניסטאָרן אויפֿמערקזאַם גע־מאַכט אויף די אָנגעוועהטאָגטסטע פּראָ־בלעמען פֿון ווירטשאַפֿטליכען לאָדז, פּרע־זעס גײַער האָט כאַראַקטעריזירט די סבות פֿון קריזיס. קודם כּל, מײנט קאָנסול גײַער, איז די פֿערניכטונג פֿון די אײַ־גענע קאַפּיטאַלען אין די מלחמה־יאָהרען אײנע פֿון די הויפּט־גורמים פֿון דער איצטיגער לאַגע, אַ הויז דעם האָל די טעקסטיל־פּראָדוקציע נאָך נישט בעווי־זען זיך צוצופּאַסען צו די געענדערטע אָפּזאַץ־בעדינגונגען. דערבײַ שפּילט־צו ציס קריזיס די אָפּגעשוואַכטע קויפֿס־פֿעהיגקייט, וואָס איז אַ רעזולטאַט פֿון קריזיס אין דער לאַנד־ווירטשאַפֿט.

כּדי צו פֿערבעסערן דעם מצב, פֿיהרט אויס פּרעזעס גײַער, איז נויטיג צו פֿער־פֿעסטיגען די קאַפּיטאַלען פֿון דער אינ־דוסטריע דורך רעסטיטוציע פֿון די מלחמה־היזקות. ווײַטער איז נויטיג אונ־טערצושטיצען די קאָמערציאַליזירונג פֿון דער אינדוסטריע, וועלכע וועט זיך אויף אַזאַ אופֿן קענען צופּאַסען צו די נײַע פֿערהעלטנישען. וואָס שייך דעם עקס־פּאָרט איז נויטיג צוריקצוגעבען דער אינ־דוסטריע די צאָל־סומען, וואָס זע־נען גענומען געוואָרען פֿאַר'ן עקספּאָרט פֿון גאַרן. כּדי צו פֿערשטאַרקען די טראַנזאַקציעס מיט סאָוויעט־רוסלאַנד איז נויטיג, אַז די רעגירונג זאָל איבער־נעמען אויף זיך די גאַראַנטיע פֿאַר די געגעבענע קרעדיטען צו רוסלאַנד. צו די עקספּאָרט־פּראָבלעמען פֿון אינדוסטריע־לען לאָדז, רעכענען אויך אַרײַנגערעכענט ווערען די פֿראַגען וועגען האַנדעלס־טראַק־טאַטען מיט רומעניען, רוסלאַנד, טערקײַ, גריכענלאַנד און דאָס רעגולירען די טראַנזיט־פֿראַגע אויפ'ן מזרח.

די האַנדעלס־קאַמער אין לאָדז איז אויך בײַ דער מיינונג, אַז זעהר שווער ווירקט אויף דער פֿערשאַרפֿונג פֿון'ם קריזיס די אונגעהויערע שטײַער־לאַסטען, די רעגירונג דאַרף צו בעשטימען אַ קאָנ־טינגענט פֿון אונדיסקאָנטירעלע קרעדיטען פֿאַר'ן סוחר־טום, בעזונדערס פֿאַר'ן טעקסטיל־סוחר־טום.

אַ צווייטע רעדע האָט וויצע־פּרעזעס ד"ר זאַקס. ער רעפֿערירט די שטײַער־פּאָסטולאַטען. דער לאָדזשער קריזיס פֿאָ־דערט צו נעמען אומזאַץ־שטײַער נאָר פֿון טראַנזאַקציעס, וועלכע זענען אינ־גאַנצען רעאַליזירט. אין דער הינזיכט איז דער מצב אַזוי קאַטאַסטראָפֿאַל, אַז פֿירמעס צאָהלען אומזאַץ־שטײַער פֿון טראַנזאַקציעס, פֿאַר וועלכע זיי האָבען נישט בעקומען קיין דעקונג אין מזומן, אויפ'ן געביט פֿון הכנסה־שטײַער איז נויטיג אַרויסצוגעבען אינטערפּרעטאַ־רונגס־אינסטרוקציעס, כּדי אויף אַזאַ אופֿן אויסצומײַדען אונגערעכטע שטײַער־איסמעסטונגען, וועלכע זענען איצט צו־הויף, דער פֿערמעגענס־שטײַער מוז אינ־גאַנצען אָפּגעשאַפֿט ווערען. בכלל דאַרף דער אומזאַץ־שטײַער ראַדיקאַל רעפֿאָר־מירט ווערען. אויף דערווייל לעגט ער פֿאָר צו פֿערקלענערן דעם אומזאַץ־שטײַער ביז אַ האַלב פּראָצענט פֿאַר אַלע אונטערנעמונגען, וועלכע פֿיהרען רויטינע האַנדעלס־ביכער, צוליב'ן אײַנ־געשרומפּענעם אומזאַץ פֿאַר 1929, פֿאָ־דערט דאָס ווירטשאַפֿטליכע לאָדז אַרויס־צוגעבען אַ פֿאַראָרדנונג וועגען אָפּשטע־לען דאָס אײַנמאַהנען פֿון דער פֿירטער ראַטע אומזאַץ־שטײַער. מחמת דעם שאַרפֿען קריזיס איז נויטווענדיג צו פֿער־מילדערן די עקזעקוציע־פּראָצעדור און פֿינאַנציעל צו פֿערלייגען די שטײַער־חובות אויף לאַנג־טערמינירטע ראַטעס.

אין זײַן ענטפֿער, האָט מיג. קוויאַט־קאָווסקי אין אַלגעמיין אָנגענומען אַ גינסטיגע שטעלונג צו די פּאָסטולאַטען פֿון אויסגעמוטשעטען ווירטשאַפֿטליכען לאָדז.

„זעזאָניעס".

ווי מיר האָבען שוין געשריבען מוז ביז'ן 15 פֿעברואַר אָפּגעגעבען ווערען „זעזאָניעס" וועגען אומזאַץ־שטײַער פֿאַר 1929. עס שטעלט זיך אָבער אַרויס אַז נישט די פֿינאַנץ־אַמטען און נישט די פֿינאַנץ־קאַמער אין לאָדז האָבען נאָך ביז איצט קיין פֿאָרמולאַרען, אויף וועל־כע עס דאַרפֿען אויסגעשריבען ווערען די „זעזאָניעס". דער תירוץ איז, אַז דאָס פֿינאַנץ־מיניסטעריום האָט נאָך נישט צו־געשיקט קיין דרוק־מאַטעריאַלען.

וואָס וועט זײַן? נישקשה דער שטײַער וועט געצאָהלט ווערען!

קלײנער פֿעליעטאָן

בראַוואָ ה' מיניסטער!

מאָנטאָג האָבען מיר אין לאָדז געהאַט געסט, אָנגעזעהענע געסט, דעם אַרבײַטס־מיניסטער פּריסטאָר און דעם האַנדעלס־מיניסטער קוויאַטקאָווסקי.

געקומען זענען די מיניסטאָרן מבקר חולה זײַן דעם חולה מסוכּן — לאָדז. זיי זענען געקומען מיט אייגענע אויגען זעהען, און וואָסערען מעמד ס'געפֿינט זיך די פֿעראָרימטע און אָפּגעקומענע שטאָדט־שוועסטער.

און געקומען זענען די מיניסטאָרן נישט מיט ליידיגע הענט, אַ מתּנה האָ־בען זיי געבראַכט, דערהאַלטען דעם חולה בײַ דער נשמה — אַ מיליאָן זל.

און געזאָגט האָט דער הער מיניסטער אַזוי צו זאָגען:

— מײַנע הערען. אָט האָט איהר אַ מיליאָן זל. פֿאַר דער געליטענער לאָדזשער בעפֿעלקערונג, דאָס האָבען מיר און דאָס געבען מיר.

און מיט אָט דעם מיליאָן וועט שוין גוט זײַן? דער מיליאָן וועט שוין די זופּ פֿעט מאַכען?

איז עס דאָך אָבער אַ מיניסטער, האָט דער מיניסטער געזאָגט אַזוי צו זאָגען:

— רבותי! אַ מיליאָן גיבען מיר, און וואָס גיט איהר?

פֿרעגען מיר: הער מיניסטער, וועמען מיינט איהר דעם „איהר"?

הער מיניסטער, אפֿשר קאָנט איהר אונז אָנווייזען די לאָדזשער „מאַגנאַטען"? וואו האָט איהר געזעהן אין לאָדז אַזעלכע גבֿירים, וואָס זאָלען קענען געבען געלד? ווייסט איהר דען נישט, פּאַניע מיניסטשע, אַז די אייגענע „מאַגנאַטען", פֿון וועלכע איהר ווילט געלד, אַז די אייגענע „מאַגנאַטען" זענען אַליין פּעלנים אויף דע סמיליאָן?...

ווער וועמען זאָל געבען?

אַב־נעק

טאָג־כראָניק

30 יאָהר לאָדזער פּאַגאָטאָוויע

(וו) די לאָדזער שטאָטישע פּאָגאָ־טאָוויע עקזיסטירט שוין 30 יאָהר. אין משך פֿון דער צײַט האָט די פּאָגאָטאָוויע געגעבען הילף 110,775 פּערזאָן. אין משך פֿון די 30 יאָהר איז די פּאָגאָ־טאָוויע אַרויסגערופֿען געוואָרען צו 89 פֿאַלען פֿון פֿערפֿיהרונגען, דערונטער בלויז אין ווינטער 1929 צו 73 פֿער־פֿיהרונגען.

נאַכט־דיזשורען אין די אַפּטייקען.

פּאַוולאָווסקי, פּעטריקאָווער 809; האַמבורג, גליבנאַ 50; גליבאָווסקי, נאַ־רוטאָוויטש 4; שוטשעוויטש, סאָפּערניס 28; באַרטאָמיא, פּאַמאַרסקאַ 10 און פּאַ־מאַש, פּלאַץ פּאַשטשעלני 10.

יודיש טעאַטער אין פֿילהאַרמאָניע זאַל — נאַרוטאָוויטש 20 —
אונטער דער לײַטונג פֿון א. בעזמאַן

גאַסטראָלען פֿון די בעוואוסטע אַמעריק. סובּרעטין ליבלינג פֿון לאָדזער פּובּליקום
בעטי קעניג

אכטונג!! שבת נאָכמיטאָג און אין אָוונט ווערט געשפּילט.
פֿרײַליכע וואָך! לאַכען! זינגען! טאַנצען!
פֿרײַטאָג, ד. 31־טען, זונטאָג, ד. 2־טען, 9 אָוונט
גרעסטער שלאַגער פֿון געזאַנג און טענץ
סיבירער חתונה
אין 3 אַקטען פֿון מ. כּליוונער. מוזיק פֿון י. אַנגמאַן, אַראַנזשירט פֿון ל. זעלמאַן. אין די סיבירער חתונה געפֿינט זיך רוסישע מוזיק, שיינע רוסישע טענץ
שלאַגער־קופּלעטען, געזונגען דורך בעטי קעניג.

שבת, 4 נאָכמיטאָג צו ביליגע פּרײַזען
די פּיעסע, וועלכע האָט געהאַט דעם גרעסטען ערפֿאָלג
ליבעלע מזיק
אין 3 אַקטען פֿון מ. קעניג מיט 15 נומערן געזאַנג און טענץ

שבת, ד. 1־טען 9 אָוונט — גרעסטער שלאַגער פֿון פֿרײַליכקייט
זינגען, טאַנצען, לאַכען אָהן אויפֿהער
דער פֿרײַליכער מאַטראַז
— אין 3 אַקטען — פֿון י. קאַהן
מוזיק פֿון טאַנצמאַן
שיינע מאַטראָזען־טענץ, מען לאַכט, מען ווילט זיך אָהן אַ שיעור.

מאָנטאָג, דעם 3־טען, 9 אָוונד, גרויסע פּאָפּולערע פֿאָרשטעלונג
פֿון 1 ביז 2.50 בעטי קעניג אין איהר קרוין־ראָלע אַלס
באַצקעלע כל־בו'ניק
אין 3 אַקטען פֿון בוימוואָהל, מיט 15 נומערן געזאַנג און שיינע טענץ

עס נעמט אַנטייל לויט א. ב. טרוימן: בעזמאַן, מאַכאַרעוסקאַ, נערה און פֿעדערמאַן. מענער: אַריעל, אייזענבערג, באַלבירקר, האַמבורגער, מאַכאַראָהוסקי, נייהויז, פֿאַלאַנסקי און ראַקאָוו.
אַדמיניסטראַטאָר — מ. אַרנוואַלד, מוזיקאַלישע לײַטונג — ל. זעלמאַן.
בילעטען אויף אַלע פֿאָרשטעלונגען צו בעקומען אין דער קאַסע פֿון פֿילהאַרמאָניע.
בעמערקונג: פֿאָרשטעלונגען פֿאַר וואָהלטעטיגע אינסטיטוציעס ווערען מערקווירט פֿאַר צוגענגליכע פּרײַזען. זיך צו ווענדען אין קאַנצעלאַריע יעדען טאָג פֿון 11 ביז 2 נאָכמיטאָג.

קרעדיט פֿאַר דער לאָדזער אינדוסטריע

וועט נאָר פֿערלענגערן די צרות פֿונ'ם קריזיס

ערקלערען די אינדוסטריעלער אויף אַ קאָנפֿערענץ מיט די מיניסטאָרן אין לאָדז

זונטאָג נאָכמיטאָג איז אין „פֿילהאַר־מאָניע" פֿאָרגעקומען אַ פֿײַערליכע אַקאַ־דעמיע, לכּבֿוד ד"ר מ. בראודע, וועלכער פֿײַערט איצט זײַן 60־יעהריגען יובֿילע־אום. די אַקאַדעמיע איז דורכגעגאַנגען זעהר אימפּאָזאַנט און פֿײַערליך. דער גרויסער זאַל איז געווען איבערפֿולט פֿון דעם שענסטען יודישען עולם אין לאָדז און געסט פֿון וואַרשא און לעמבערג. צווישען די געסט האָבען זיך געפֿונען די חשובֿ'סטע פֿערזענליכקײטען פֿון פּויליש־יודען יודענטום, ווי פּראָפֿ. שאָר, פּראָפֿ. באַלאַבאַן א. אַ. אַ טייל פֿון די לאָזשען זענען זיי געווען בעזעצט מיט די מיטגלידער פֿון לאָדזשער „בני ברית".

פּונקט האַלב 5 איז דער יובֿילאַר אַרײַנגעקומען אין זאַל. דער פֿערזאַמעל־טער עולם האָט איהם געמאַכט אַ בעגײַס־טערטע אָוואַציעס. אונטער די קלאַנגען פֿון „התקוה", וואָס עס האָט אויסגע־פֿיהרט דער כאָר פֿון „הזמיר" מיט דער בעטייליגונג פֿון אַ גרופּע שילער פֿון יו־דישען גימנאַזיום, איז פּראָפֿ. שאָר אַרויף אויף דער טריבונע און פֿײַערליך בעגריסט דעם יובֿילאַר. פּראָפֿ. שאָר האַלט זײַן בעגריסונגס־רעדע אין העב־רעאיש.

דערנאָך האַלט אַ לענגערע רעדע אין פּויליש ד"ר מאיר באַלאַבאַן, וועלכער ווײַזט אָן אויף די אונערמידליכע און שעפֿערישע פּעדאַגאָגישע אַרבײַט פֿון'ם יובֿילאַר, וועלכער האָט אויסגעבויט אַ רײַהע יודישע מיטעל־שולען און לעצטענס אויך דעם יודאַיסטישען אינסטיטוט אין וואַרשא.

דאַן בעגריסט ד"ר שווייג אין נאָמען פֿון דער לאָזשע „בני ברית", ד"ר קלו־מעל אין נאָמען פֿון ציוניסטישען צ. ק. און „תרבות". דעפּ. ד"ר ראָזענבלאַט אין נאָמען פֿון דער לאָדזשער ציוניסטי־שער אָרגאַניזאַציע, פֿון סינאַגאָגען־קאָ־מיטעט — ה' סטאַניסלאַוו יאַראָשינ־סקי, ד"ר בראַנדשטעטער אין נאָמען פֿון די יודישע מיטעל־שולען און פֿרוי ספּעקט־מאַן אין נאָמען פֿון „וויזאָ".

דאַן ווערען איבערגעלײענט די בעגרי־סונגס־דעפּעשען, וואָס זענען צוגעשיקט געוואָרען פֿון אַ רײַהע פּראָמינענטע יודי־שע פֿערזענליכקײטען אין דער גאַנצער וועלט. ווי נחום סאָקאָלאָוו, ד"ר טהאָן, האַמבורגער ד"ר עהרענפּרײַז, מאַרטין בו־בער א. אַ.

נאָך די בעגריסונגען האָט גערעדט דער יובֿילאַר, וועלכער ערקלערט, אַז ער איז שטאַרק גערוהרט פֿונ'ם כּבֿוד, וואָס מ'האָט איהם דאָ צוגעטײלט.

די פֿײַערליכע אַקאַדעמיע איז גע־שלאָסען געוואָרען אונטער די קלאַנגען פֿון „התקוה", וואָס איז אויסגעפֿיהרט געוואָרען דורך דעם כאָר פֿון דעם יודי־שען מיטעל־גימנאַזיום.

נאָך דער אַקאַדעמיע איז לכּבֿוד דעם יובֿילאַר אײַנגעאָרדענט געוואָרען אַ פֿײַערליכער באַנקעט אין „הזמיר", וועל־כער האָט געדויערט ביז 3 אַ זייגער נײַ־נאַכט.

לויה פֿון ראַספּשער רבי זצ"ל

(—) נעכטען פֿאַרטאָגס איז אין לאָדז נפֿטר געוואָרען דער ראָספּשער רבי הרב ר' אַבֿרהם שלמה מאָרגענשטערן זצ"ל, וועלכער האָט געוואוינט אין לאָדז אויף פּאָלודניאָווע 21.

די לויה איז נעכטען פֿאָרגעקומען. אַ גרויסער עולם איז געקומען אָפּגעבען דעם לעצטען כּבֿוד דעם נפֿטר. צווישען די מלווים זענען געווען דער פּאַביאַני־צער רבי, דער מאַטשאָווער רבי, דער פּאָקשעוויצער רבי, דער נײַ־שטעטער רבי און דער סטריקאָווער רבי שליט"א ווי אויך דער גאַנצער לאָדזשער רבנות.

בײַם אָפֿענעם קבֿר האָבען מספּידים געווען די רבנים פֿון פּאַביאַניץ, טאָמאַ־שאָוו, קאָנסטאַנטין און אַנדערע, ווי אויך אַלע מיטגלידער פֿון לאָדזשער רבנות. דאָס קבֿר פֿון ראַספּשער רבי זצ"ל גע־פֿינט זיך הינטער דעם ראַדאָשיצער רבינ'ס אוהל.

קדיש האָבען געזאָגט די זוהן. אַלס ממלא־מקום איז אויסגערופֿען געוואָרען דער עלטסטער זוהן פֿון נפֿטר, הרב ר' עמנואל מאָרגענשטערן.

„רויטע האָלץ"

די ערצעהלונג פֿון בערימטען רוסישען שריפֿטשטעלער באָריס פּילניאַק, וואָס האָט אַרויסגערופֿען אַ שטורם אין די ליטעראַרישע קרײַזען פֿון סאָוויעט־רוסלאַנד.

איבערגעגעבען פֿון ס. דינגאַל

.11

פֿון מאָסקווע קומען אין שטעדטעל צוויי ברידער, פּאַוועל פּיאָדראָוויטש און סטעפּאַן פּיאָדראָוויטש בעזדריעטאָוו. זיי קויפֿען אויף אַלטע מעבעל פֿון רויטען האָלץ, פֿון יעקאַטערינע'ס צײַטען, פֿון צאַר פּאַוועל'ס צײַטען, זיי פֿערזילבערן דאָס און פֿערקויפֿען עס אַלס אַנטיקען. ווען זיי קומען צופֿאָהרען אין שטעדטעל, פֿער־פֿאָהרען זיי, נאַטירליך, צו יאַקאָב קאַרפּאָ־וויטש.

בײַם טאָג פֿאָהרען זיי אַרום אויפֿקויפֿען מעבעל, אָבער בײַ נאַכט פֿערברענגען זיי גאַנץ אַנדערש.

בײַ יאַקאָב קאַרפּאָוויטש אין הויז וואוינט אַ טאָכטער אַ עלטערע מיידעל, יעקאַטערינע. זי איז גוט און פֿרום, זינגט אין קירך און איז געהאָרזאַם אין הויז.

אַרום האַלב אַ זייגער אין אָוונט האָט זיך יעקאַטערינע אָפּגעזעגענט בײַ איהר מוטער, לאָזט זי גיהן אין קירך זינגען, און דערנאָך געהען צו אַ חבר'טע. אַ האַל־בע שעה שפּעטער זענען די צוויי ברידער סטעפּאַן און פּאַוועל בעזדריעטאָוו אַרומ־געגאַנגען פֿון הויז, און קאַטערינע האָט שוין אויף זיי געוואַרט בײַם בריקעל. זיי זענען אַלע געגאַנגען אין דער פֿינסטער ביז צו אַ הויז, וואו עס האָבען געוואוינט איהרע צוויי אַלטע מומעס. אויפ'ן הויף פֿון איהרע מומעס האָט זיך געפֿונען די שטאָדטמעלישע באַד.

יעקאַטערינאַ האָט אָנגעקלאַפּט און די טיר האָט זיך האַלב געעפֿענט. און בײַ ה געברענג אַ לאָמפּ און דאָרטען האָבען געוואַרט דרײַ מיידלאַך. די פֿענסטער זײַ־נען געווען פֿערהאַנגען. די דאָרפֿישע מײַ־דלאַך זענען געווען אויסגעפּוצט, און האָ־בען זיך פֿרײַליך בעגריסט מיט די געסט. די צוויי ברידער בעזדריעטאָוו האָבען אַרויסגענומען פֿון קעשענעס עטליכע פֿלע־שער קאָניאַק און ווײַן, וועלכע זיי האָבען מיטגעבראַכט פֿון מאָסקווע.

די מיידלאַך האָבען אויסגעלייגט אויפ'ן טיש געדרויכערטע פֿיש און עפּעל. אַלע האָבען געטרונקען און געגעסען אין דער שטיל, אַזוי ווי זיי וואָלטען געשעפּטשעט. און אַ שעה אַרום זענען די מיידלאַך געווען שכּור. פֿונדעסטוועגען האָבען זיי נישט געשריגען, נאָר גערעדט שטיל. —

איינע פֿון די מיידלאַך, קלאַוודיע, די שטעדטעלשע שול־לערערין, איז געזעסען בײַם טיש, דעם קאָפּ אָנגעשפּאַרט אויף די הענט, פֿערביסען די ציין און די ליפּען פֿערגלייווערט אין פֿערצווייפֿלונג. אַמאָל איז איהר קאָפּ אַראָפּגעפֿאַלען פֿון איהרע הענט. דעמאָלט האָט זי געריסען איהרע האָר און האָט דערבײַ נישט געפֿיהלט קיין ווייטאָג. זי האָט גערויכערט פּאַפּיראָסען איינעם נאָכ'ן אַנדערען. איהר פּנים איז געווען רויט און זי איז געווען וואולגאַר שעהן. זי האָט גערעדט מיט פֿערשטעקטקייט:

— איך בין שכּור? נו, שכּור!... זאָל זײַן שכּור!... מאָרגען וועל איך ווידער געהן אין שול און לערנען מיט די קינ־דער. וואָס ווייס איך און וואָס לערן איך זיי? און 6 אַ זייגער וועל איך געהן אויף אַ פֿערזאַמלונג פֿון עלטערן, וועלכע איך האָב צוזאַמענגערופֿען. אָט איז מײַן נאָטיץ־ביכעל. דאָ איז אַלץ פֿערשריבען... נו, טרינק איך! בין איך שכּור!.. ווער זענט איהר אַזעלכע? וואָסערע קרובֿים זענט איהר מיר?... איהר קויפֿט רוי־טען האָלץ? און אונז ווילט איהר קוי־פֿען מיט ווײַן? איהר מיינט, איך ווייס נישט, וואָס דאָס לעבען איז אַזוינס? נײַן, איך ווייס. אָט וועל איך באַלד האָ־בען אַ קינד. און ווער דער פֿאָטער איז, ווייס איך נישט.

איהרע צויין זענען געווען ווי פֿערפֿרי־רען און איהרע אויגען אומבעוועגליך. פּאַוועל איז צוגעשטאַנען צו דער יונגס־טער פֿון די מיידלאַך, זינאַ. זי איז גע־זעסען פֿון דער ווײַטען מיט איהרע קינ־דערש פֿיס און ווײַסע האָר, און געשלאָפֿט. זי איז געזעסען מיט פֿאַנאַנדערגעשפּרייטע פֿיס און זי האָט זיך מיט בײַדע הענט צוגעהאַלטען פֿאַר די זײַטען. פּאַוועל האָט צו איהר גערעדט:

— נעהם אַראָפּ דײַן בלוזקע, זינאַ. האַ, דו שעהמסט זיך?

זינאַ האָט פֿערמאַכט דאָס מויל צו פֿערשטיקען איהר געלעכטער. קלאַוודיע האָט זיך צו איהר געווענדעט:

— ווײַז זיי, זינקאַ, ווײַז זיי דײַ ברוסט. איהר ווילט, וועל איך אײַך ווײַ־זען! איהר רעכענט, אַז איך בין שכּור? נײַן, דאָס לעצטע מאָל בין איך געווען שכּור, ווען איהר זענט אַרויסגעפֿאָהרען. און הײַנט בין איך געקומען אַהער זיך אָנטרינקען. אין רויך. אין רויך. איהר פֿערשטעהט? איהר ווילט, וועל איך אײַך ווײַזען...

קלאַוודיע האָט אָנגעהויבען רײַסען דעם קאָלנער פֿון איהר אייגענער בלוזקע. די מיידלאַך האָבען זיך געוואָרפֿען אויף איהר:

דער. מען וועט דאָך אין דער היים דער־קענען...

דאָס פֿערטע מיידעל איז אַרויסגעגאַנ־גען פֿון באָד. איהר האָט געעקעלט. די ברידער בעזדריעטאָוו זענען געווען סוח־רים. זיי האָבען אַלץ געקויפֿט...

איינער פֿון די סימפּאַטישסטע טיפּען אין דער ערצעהלונג איז איוואַן קאַרפּאָ־וויטש אָזשאַגאָוו, אַ ברודער פֿון יאַקאָב קאַרפּאָוויטש. איוואַן איז אַ שכּור, און אַז ער קומט אַמאָל צום ברודער בעטען אויף שנאַפּס, וואַרפֿט מען איהם אַרויס. ער האָט אַ זוהן ערניץ און אַנ'אײַנוווער־זימעס, און ווען ער איז פֿרײַ פֿון לערנען, קומט ער צו איהם צו גאַסט.

— און די פֿרוי וואו איז? — פֿרעגט איהם זײַן שוועגערין.

— איך בעגעגען זיך נישט מיט איהר. זי איז אַנ'אויפֿפּאַסערין איבער די פֿרוי־ען אַרבײַטערינס. איהר ווייסט, וויפֿיל אויפֿפּאַסערינס מיר האָבען אויף צוויי אַרבײַטער?

— נײַן.

— זיבען אויפֿפּאַסערינס האָבען מיר אויף צוויי אַרבײַטער, און פֿון זיבען ניאַנ־קעס בלײַבט דאָס קינד אָהן אַנ'אויג.

איוואַן האָט בעקומען אויף אַ שנאַפּס און ער איז אַרויס פֿון זײַן ברודער'ס הויז און געבלאָנדזשעט איבער די פֿינס־טערע גאַסען, בײַנאַכט, ביז ער איז גע־קומען צו דער ציגעל־פֿאַבריק. דאָרט האָט ער זיך אַראָפּגעלאָזט אין אַ גרוב, וואו עס האָט זיך געהייצט דער גרויסער אויוון פֿון פֿאַבריק. דאָ האָבען זיך גע־וואַלגערט אויף דער ערד אַלע אָפּגעריסע־נע און הונגעריגע, וועלכע האָבען געהאַט אַזוי ווי אַ מין אָפּמאַך מיט דער פֿאַב־ריק־אַדמיניסטראַציע, אַז זיי וועלען אָהן געלד הייצען דעם אויוון און דערפֿאַר זאָל מען זיי דאָ לאָזען שלאָפֿען. דער פֿאַרזיצענדער איז געווען איוואַן אָזשאַ־גאָוו. דרײַ פֿון זיי זענען געלעגען אויף שטרוי. אָזשאַגאָוו איז צוגעקומען צו זיי און האָט אַוועקגעלייגט אויפ'ן טיש זײַן געלד און אַ שטיק קולבאַס. פֿון ערגעץ האָ־בען זיך געפֿונען נאָך צוויי פֿערשוויגענע, אָרימע, אָפּגעריסענע און האָבען אַוועק־געלייגט אויפ'ן ברעט זייער געלד און אַ שטיק ברויט. אָזשאַגאָוו האָט בעפֿוילען צו אײַנגעסען:

— אַנגאָוו, דו דאַרפֿסט הײַנט געהן.

אַנגאָוו האָט צוגענומען דאָס געלד, איז אַרויסגעקראָכען פֿון גרוב, און אין אַ ווײַלע אַרום איז ער געקומען צוריק מיט בראָנפֿען. אַלע האָבען זיך צוגע־רוקט צו דעם גרויסען ברעט, וואָס האָט געדינט פֿאַר אַ טיש, מען האָט אָנגעגאָ־סען די גלעזלעך, צוקושט זיך, און אויס־געטרונקען.

— איצט וועל איך זאָגען אַ פֿאַר־מעשה, — האָט געזאָגט אָזשאַגאָוו — עס זענען געווען צוויי מענשען אַזעלכע, וועל־כע האָבען זיך גערופֿען די ברידער רייט. זיי האָבען בעשלאָסען צו פֿליהען אין הימעל און זיי זענען דער'הרג'עט געוואָ־רען, אַרונטערפֿאַלענדיג אויף דער ערד. זיי זענען פֿערלוירען געגאַנגען, אָבער מענשען האָבען נישט אויפֿגעגעבען זייער אַרבײַט. מענשען האָבען זיך אײַנגע־כאַפּט פֿאַר'ן הימעל און זיי פֿליהען. זיי פֿליהען, חברים! זיי פֿליהען הויך איבער דער ערד, אַזוי ווי פֿויגלען, אַזוי ווי אָד־לערס! חבר לענין איז אויך פֿערלוירען געגאַנגען, אַזוי ווי די ברידער רייט... און אין צוואַנציגסטען יאָהר האָט זיך דאָס געענדיגט... די אמת'ע קאָמוניסטען און דער גאַנצער שטאַט — דאָס זענען מיר, און פֿאַר אונז איז דאָ אַ פּלאַץ דאָ אין דער ערד. איך בין געווען דער ערש־טער קאָמוניסט און וועל דאָס בלײַבען אַזוי לאַנג, ווי איך לעב. אונזערע אידעאַ־לען וועלען נישט פֿערלוירען געהן. אַזעל־כע אידעאַלען! איצט געדענקט זיי שוין קיינער נישט, אויסער אונז. מיר — מיר זענען די ברידער רייט!

ווידער האָט מען אָנגעגאָסען די גלעז־לעך, און אַנגאָוו האָט גענומען דאָס וואָרט.

— איצט וועל איך רעדען, חבר פֿאָר־זיצענדער. געוועזענע צײַטען! מיר האָבען זיך דאָס געשלאָגען! איך בין געווען דער קאָמאַנדיר פֿון אַ פּאַרטיזאַן־פּאַטרול. מיר געהען דורכ'ן וואַלד אַ טאָג און אַ נאַכט, און נאָך אַ טאָג, און נאָך אַ נאַכט, און מיר הערען — מען שיסט...

פֿרוזשאַראָוו האָט איהם איבערגעשלאָ־גען:

— אַז דו זעגסט האָלץ. ווי האַלטסטו דעם גראָבען פֿינגער, גלײַך, אָדער אײַנ־געבויגען? ווײַז!

— גלײַך — האָט געענטפֿערט אַנגאָוו.

— חברים — האָט זיך געווענדעט צו זיי אָזשאַגאָוו, און זײַן געזיכט האָט אויס־געדריקט גרויס וועהטאָג, — מיר דאַרפֿען רעדען הײַנט וועגען אידעאַלען, וועגען הויכע אידעאַלען, און נישט וועגען האָלץ־זעגען...

(ענדע טייל)

פון האנדעלס-געריכט

נייע אופאדלאטשען.

דאס האנדעלס-געריכט אין לאדז האט געשטעלט אונטער אנ'אופאדלאשטש די פירמע פון מאיר לעווי (נארוטאוויטשא 12), וועלכע פירט א געשעפט פון וואל סחורות.

אנ'אופאדלאשטש איז אויך ערקלערט געווארן אויף דער פירמע יעקב בער קענשטאט, קאנפעקציע-האנדעל אויף זאוואמיעסקא 18 און 20. בערקענשטאט ווערט ארעסטירט.

פירמע ברידער פיעטרקאווסקי

די האנדעלס- און אינדוסטריע-געזעלשאפט פון „ברידער פיעטרקאווסקי, ה. פוקס און שותפים" אין לאדז האט דערלאנגט אין האנדעלס-געריכט א בקשה וועגן בעשטימען איהר א „נאדזאר". דער דויערנדער ווירטשאפטליכער קריזיס, די פערקלענערטע קאנסומציע, די בעגרענעצטע פראדוקציע און דעם מאנגעל אין קרעדיטען, האבען די גרויסע פירמע דערפיהרט צו צאהלונגס-שוועריג קייטען, אבער בעצם האט די שלעכטע קאניונקטור פון 1929 מיט גארנישט געבראכט קיין שאדען דעם מצב פון דער אונטערנעמונג.

די ריזיגע אמעריקאנער מיליאנען-ירושה

איז פאר די לאדזער „הוראוויטשעס" געווען א שעהנער חלום

די ירושה בעקומט בלויז א ווינער יוד געצעל הוראוויטש

(§) מיט א צייט צוריק האט לאדז געקאכט מיט אנ'אמעריקאנער ירושה-סענסאציע. א משומד וועלכער איז נאכ'דעם נתעלה געווארן אלס בישאף אין סאן-פראנציסקא, האט איבערגעלאזט א פערמעגען פון 140 מיליאן דאלאר און נישט איבערגעלאזט נאך זיך קיין יורש. ער איז געשטארבען אלס אלטער קאוואליר. אין דער צוואה האט ער פערלאזט, אז זיין פערמעגען זאל פערטיילט ווערען צווישען אלע זיינע קרובים, די הוראוויטשעס. קיין וואונדער נישט, וואס אומעטום האבען זיך געוויזען ירושה-נעהמער, די „עכטע", די „ריכטיגע". עס האבען זיך געגרינדעט קאמיטעטען מען האט געארבייט מיט אדוואקאטען, געלאפען, געשוויצט. אויך לאדז האט נישט ווענ'ג הוראוויטש'עס, וועלכע

חלש'ן נאך א דאלארען-ירושה, בפרט, ווען זיי זיינען די עכטע-שבעכטע יורשים פון דעם געשטארבענעם גלח.

איצט הערען מיר, אז דער אדוואקאט פון די לאדזער הוראוויטש'עס, וועלכער האט זיך פאר זיינע „יורשים" געמיהט

אין סאמע אמעריקע, אז דער איינציגער יורש פון בישאף איז איינער געצעל הוראוויטש פון ווין.

די לאדזער האבען גארנישט צו ערווארטען.

די פייערליכע אקאדעמיע אין „פילהארמאניע"

לכבוד דעם 60-יעריגען יובילעאום פון ד"ר גרודא

די פארשטעהער פון לאנד-פערבאנד פון דער טעקסטיל-אינדוסטריע און פוילען, קאנפערירענדיג מיט די מיניסטארען קוויאטקאווסקי און פרינסטאר בעת זייער בעזוך אין לאדז, האבען אויפמערקזאם געמאכט די רעגירונגס-פארשטעהער, אז דער ווירטשאפטליכער צושטאנד פון דער לאדזער טעקסטיל-אינדוסטריע און לאדז איז שוין א גאנץ שעהנע זאך. און פערגלייך מיט פאראיאהרען איז די פראדוקציע איצט פערקלענערט מעהר ווי אויף א העלפט. די גרעסטע עלטסטע פירמעס בעטען „יאר-זארען", זענען אין „אופאדלאשטש". מיר שטעלען פעסט, — האבען די אינדוסטריע-רעפרעזענטאנטען אונטערגעשטראכען — אז יעדע דירעקטע קרעדיט און פינאנץ-הילף פאר דער טעקסטיל-אינדוסטריע וועט איצט שוין דעם ציל נישט דערגרייכען. אדרבה, עס וועט נאר פערגרעסערט ווערען די פראדוקציע; עס איז אבער נייטיג צו פערשטארקען די קאנסומציע. קרעדיט פאר דער אינדוסטריע וואלט נאך פערלענגערט די צרות און נישט מאכען א סוף דערצו. עס מוז דערפאר געקרעפטיגט ווערען די קויף-פעהיגקייט, און דאס איז דער רויה נאר פון דער דארפישער בעפעלקערונג.

לסוף האבען די אינדוסטריע-פערטרעטער ארויסגערוקט א ריי קאנקרעטע פאדערונגען: צואיילען זיך מיט די רעגירונגס-בעשטעלונגען; די רעגירונג זאל קאטעגאריש פערווערען צו ארבייטען די פאבריקען א דריטע שיכט; אויסאיבען א דרוק אויף אלע אונטערנעמונגען, וועלכע מיטען אויס ארייננצוטרעטען אין די קארטעלען; די „באנק גאספאדארסטווא קראיאווענא" זאל געבען דער אינדוסטריע, וואס איז פערטרעטען אין די קארטעלען, לאמבארד-הלוואות; די צאהלונגס-טערמינען פון אומזאץ-שטייער זאלען צוגעפאסט ווערען צו די טערמינען, ווען די אונטערנעמונגען וועלען בעקומען מזומן-רעכענונג פאר דער פערקויפטער סחורה. אפשטעלען דאס ארויפלעגען נייע שטייער-לאסטען אויף דער אינדוסטריע; רעווידירען דעם נייעם באהן-טאריף א. אז. וו.

15-יעהריגער שילער שטעכט זיין 14-יעריגען חבר מיט א מעסער

אויף א פערוואונדעטן נעמט מען איהם ארויס פון שול

(§) געלכען אין די אווענד-שעה'ן האט פאר'ן בנין פון דער ערגענצונגס-שול אויף קאנסטאנטינער 72 פאסירט פאלגענדער פאל:

ווען א גרופע שילער האט פערלאזט די שולע איז צווישען צוויי פון זיי ענט-שטאנען א געשלעג, בעת וועלכען איינער האט געשטאכען מיט א טאשען-מעסער'ל זיין געגנער אין ברוסט ארייין. די איבריגע האבען זיך דאן געווארפען שלאגען אויפ'ן מעסער-שטעכער. צום גליק איז אנגעקומען א לעהרער. וועלכער האט גע-

מאכט א סוף צום בלוטיגען געשעלג. די פאגאטאוויע איז ארויסגערופען געווארען צום פערוואונדעטען שילער.

תקון טעות

אין נעכטיגען בעריכט וועגען דער קאנפערענץ אין לאדזער וואיעוואדזטווע איז אריינגעפאלען א טעות: סטאראסטע רזשעווסקי איז נ י ש ט געווען צווישען די, וואס האבען געשטימט פאר'ן ערטע-לען דאס ווארט דעם ראטע. מזלמאן.

די נייע טראמוויי-ליניע לאדז-בזשעזשין

(ח) די דירעקציע פון די אונטערשטאטישע טראמוואיען ווענדעט זיך צום קאמוניקאציע מיניסטעריום מיט דער בקשה צו בעשטעטיגען דעם בוי-פלאן פון דעם נייעם טראמוואי צווישען לאדז און בזשעזשין. די דאזיגע ליניע וועט דורכגעהן דורך נאווא-סאלנא און דעם שאסע גאלקובעק—בזשעזשין.

ווינטער-שטיצע און קויהלען-טאלאנען פאר ארבייטסלאזע

היינט, מיטוואך וועלען בעקומען ווינטער-שטיצע פאר'ן חודש יאנואר און קויהלען-טאלאנען די רעשט בערעכטיגטע ארבייטסלאזע, וועלכע נעמען עם

הויבען זיך אן מיט —

K L Ł

מארגען, דאנערשטאג —

M N O

ווי אזוי מען פראלאנגירט קאנסולאר-פעסער

(§) די שטאט-סטאראסטווע האט דאס רעכט צו פערלענגערען די גילטיג-קייט פון די קאנסולאר-פעסער, וועלכע

זענען ארויסגעגעבען געווארען דורך די פוילישע קאנסולאטען פאר פוילישע בירגער, וועלכע וואוינען אין אויסלאנד. בייס פארשטעלען די קאנסולאר-פעסער צו פראלאנגירען איז נישט נייטיג קיין קוואליפיקאציע-שיין און נישט קיין אנ-דערע דאקומענטען. דער פראלאנגאציע-אפצאהל קאסט 30 זל. פון א פאס אויב בעזיצער פון קאנסולאר-פעסער קומען קיין פוילען און די פעסער קאנען שוין נישט פערלענגערט ווערען, צוליב וואס זיי קענען שוין נישט צוריקפאהרען קיין אויסלאנד — גיט זיי די שטאט-סטא-ראסטווע ארויס א וויזע אויף די זעלבע פעסער. צו די וויזע-קאסטען ווערט דער-ביי צוגערעכענט א העלפט פון פראלאנ-גאציע פרייז.

קופאן № 99

אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער בעזיצער פונ'ם דאזיגען קופאן קאן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאנסול פון אונזער רעדאקציע.

גילטיג היינט מיטוואך, דעם 29. יאנואר פון 8—9 אוו.

שיצען די רעכט פון לאקאטארען און סובלאקאטארען

נעמט אונטער לאדזער „לאקאטאר"

(ח) צוליב די נייע בוי-פלענער פון דער רעגירונג, האט די לאדזער געזעל-שאפט „לאקאטאר" בדעה אונטערצונעהמען שריט, אז אין די געפלאנטע בנינים זאלען געזיכערט ווערען די רעכט פון די לאקאטארען און סובלאקאטארען. העכ-בערען דאס דירה-געלד און דער איצטי-גער צייט איז אנ'אונמעגליכע זאך. „לא-קאטאר" וועט דערלאנגען א מעמאריאל

דעם פרעמיער בארטעל וועגען שאפען א דירות-אמט צו בעקעמפען די וואוינונגס נויט.

פון האנדעלס-אנגעשטעלטע פעראיין

דער סעקרעטאר פון האנדעלס אנגע-שטעלטען פעראיין געפינט זיך צייטווייליג אין לאקאל פון דער קראנקען-קאסע

פון די פראפ. פעראיינען — נארוטאוויטשא 50 און איז טעטיג פון 7 ביז 10 אווענד.

ראדיא פראגראם

מיטוואך, 29 יאנואר

ווארשא, (1412)

11.58 שעה-צייכען

12.05—13.10 פליטען-מוזיק

16.15 הייטערע-מוזיק

16.45—17.15 פליטען מוזיק

17.45—18.45 נאכמיטאג-קאנצערט

16.25 פליטען-מוזיק

20.15—21.15 קאמערעל-מוזיק

21.35—22.10 סאליסטען-קאנצערט

22.25 ספארט-בעריכט

22.35 לעצטע נייעס

23 טאנץ-מוזיק פון האטעל „בריסטאל"

פויזען (353)

14 בערזען-בעריכט

17.45—18.45 א שעה איבערראשונגען

19.25 רעציטאציעס

22.30—22 לייכטע-מוזיק

22 לעצטע נייעס, ספארט בעריכט

22.15—24 טאנץ-מוזיק פון רעסטאראן „קארלטאן"

קראקא (313)

20.15—22 אווענד-קאנצערט (אויספיהרונג, פראג פעטרי קלאוויר)

ווילנא (385)

16.15 הייטערע מוזיק פאר קינדער

אויסלענדישער ראדיא-פראגראם

פראג (487)

19 „די אונאיבערוואונדענע" (טשעכישע אפער)

פראנקפורט (390)

19.30 מאלקס טימפאנישער קאנצערט

לאנדאן (356)

20.50 „באהעמע" (אפער פון פוציני)

שטוטגארט (360)

21.15—21.50 „לואיזא" (אפער פון שארפענטיע)

בודאפעסט (550)

20.40 פיאנא-קאנצערט

וואס ווערט היינט געשפילט

אין טעאטער | אין קינא

פילהארמאניע: פארלעזונג פון ד"ר קלינגער

ארדט: „חי געלעבט".

שטאטיש טעאטער: „ציאנקאלי"

פאפולארני: 8.30 אווענד „300 קלמ. אין א שעה".

קאסינא: „די רעכט פון א מאן".

לונא: „דער חלום וועגען ליבע".

ספלענדיד: די בעקאנטע זינגערין „איזא קרעמער" ווי אויך „א ראמאן פון א מאדערן מיידעל"

גראנד-קינא: „די זינד פון די פאטערס"

פאלאס: „אני, זוכט א מאן"

קאפיטאל: „די פירשטין טאראקאנאוא"

אדעאן: „די כינעזישע אוואנטורעס"

ספולדזשעלניא: „פרוכטבארקייט"

זאכענטא: „סדום ועמורה".

שוויט: „דאס גהינום פון פערצטעגעס מאן"

רעדוטא: „די טענצערין פון די געטער"

וואדעוויל: „די כינעזישע אוואנטורעס"

אפאלא: „פאגאניני"

טשארי: „ריף ראף אלס דעטעקטיווען"

קארסא: „די טונקעלע אפערע"

אשוויאטאווי: „אספאלט".

לאדזשער קאמערעל-טעאטער

„ארדט"

אלעע 1-טער מאי 2

פריהער ענגלישער זאל

קינסטלערישער לייטער: משה בראדערזאן.
דירעקציע: יוסף סטרוגאטש.
קאמפאזיטאר: דוד בייגעלמאן.
קאנפעראנסיער: נתן רייכענבערג

היינט מיטוואך
איין פארשטעלונג
9.30 אווענט
ס'ווערט געשפילט
דער 2. שלאגער-פראגראם
חי געלעבט

פרייז פון בילעטען פון 1.50—4 זל.
הנחה-בילעטען זענען גילטיג

מארגען, דאנערשטאג 9,30 אוו
ווערט געגעבען
א פאפולערע פארשטעלונג
בילעטען פון 1 ביז 3 זל. בעקומט
מען שוין אין קאסע פון טעאטער

בילעטען צו בעקומען אין דער קאסע פון טעאטער יעדען טאג פון 1—11 און פון 5 ב"מ פרייטאג, שבת און זונטאג זענען פרייקארטען, פאספארטוירן און הנחה-בילעטען נישט גילטיג.

אין דריי שורות

לאדזער נייעס בקיצור

פון טאמאשאווער מאגיסטראט זענען ארויסגע-גנב'עט געווארען איניגע ווערט-פאפירען פון די יאהרען 1851 און 1846.

* * *

פארן אנטי-סאניטארען צושטאנד פון זייערע המ-זער זענען פער'משפט געווארען אויף 10 ביז 50 זל. שטראף פיל הויזבעזיצער.

* * *

אויף זעמעל מיט מילך פאר אלע קינדער פון די פאווסעכנע שולען האט דער מאגיסטראט בע-שטימט 200,000 זל.

קאמף פון בעלי-עגלות מיט דעם אויטאמאביל-פערקעהר

18 בעלי עגלות ארעסטירט געווארען בעת א קאנפליקט מיט אנ'עקספעדיטאר

(—) צווישען דעם לאדזער ראד-פער-קעהר-פעראיין, ווארשאווער לאסט-וועגען בעזיצער-פעראיין און די לאדזער עקס-פעדיטארען איז געשלאסען געווארען אנ' אפמאך, נישט מעהר צו עקספעדירען קיין סחורה מיט אויטאמאבילען קיין ווארשא. ווארום צוליב דעם, וואס די סחורות ווערען עקספעדירט מיט אויטא

מאבילען ליידען דערפון די לאדזער און די ווארשאווער בעלי עגלות.

די היגע עקספעדיטארען האבען זיך אונטערגעווארפען דעם בעשלוס, און עקס פעדירען די סחורה מיט דער באהן.

אבער נעכטען האט דער עקספעדיטאר גאלדקארן (פיעטריקאווער 26) גענומען לאדענען צוויי לאסט-אויטאס אפצושי-קען קיין ווארשא. דערוויסענדיג זיך דער פון זענען אנגעקומען בעלי עגלות און צווישען זיי מיט גאלדקארנען איז אויס געבראכען א גרויסער קאנפליקט.

דער סוף איז געווען, אז 18 בעלי עגלות זענען ארעסטירט געווארען.

די געהיימנישען פון דער רויטער ווילע

שפאנענדער ראמאן פון לאדזער לעבען

(3-טע פארטזעצונג)

— נאך וואס דארפסטו די האבען די עדות? צו וואס האסטו געדופען די גאנצע דינערשאפט? מיט וואס פאר א רעכט האסטו געוואלט בעשמוצען מיין נאמען?

ער האט זיך וואס אמאל מעהר דענערווירט און אנגעהויבען שוטען זידעל-ווערטער אויף דער אדרעס פון זיין פרוי.

פעליציא איז געווארען אנגעצונדען ווי צומישט. זי האט אנגעהויבען צוויפלען אין איהר חשד. זי האט זיך איינגעזען פערלוירען און נישט געקאנט קיין ווארט ארויסרעדען.

אין דעם האט זי ווידער געווארפען א בליק אויף זיין נאדערערבע, וואס איז געווען שטארק צוקנייטשט, און אין איהר הארץ האט זיך ווידער דערוועקט א חשד, אז ער האט זי פערראטען. זי איז בייסלעכווייז געקומען צו זיך, און האט צוריק געוואונען די כוחות. זי האט זיך בעמיהט צו בערוהיגען און נישט ארויסווייזען איהר כעס. איהר איבערראשט-געפיהל האט אבער גובר געווען דעם פערשטאנד און זי האט אויס-גערופען:

— ווי אזוי דערוועגסטו זיך אזוי צו רעדען צו מיר, דו געמיינער מענש, וואס דו ביזט?

עס האט איהר אנגעהויבען זיך דרעהען אין קאפ, זי האט געפיהלט, אז עפעס איז מיט איהר נישט אין ארדנונג, אז זי פאלט אריין אין א טיפען תהום און פערלירט אינגאנצען דאס בעוואוסטזיין.

די גאנצע דינערשאפט, וואס האט דעם סקאנדאל אונ-טערגעהערט, איז געקומען צו לויפען מיט אנ'אויסגעשריי, זוי-ער מראס צו הילף.

זינימש איז געווארען דער גאנצער רעדעל-פיהרער. ער האט ארויסגענעמען בעפעהלען און געהייסען ברענגען עסיג און אנדערע מיטלען אפצוטוכטערן די פער'חלש'טע מאדאם.

און דעם און זנימש'ן איינגעפאלען א געדאנק וועגען דעם גאנצען פארפאל צו מעלדען פעליציא'ס עלטערן. פעליציא, דרהערענדיג דעם נאמען פון אהרע עלטערן, איז געקומען צו זיך. זי האט בשום אופן נישט געוואלט, אז איהרע עלטערן זאלען זיך באלד וויסען וועגען דעם דערוויסען. זי איז געווען ביז אויף זיך אליין, וואס זי האט זיך אזוי צולאזט. זי האט זיך שטארק געשעהמט פאר דעם, וואס דא איז פארגעקומען.

זי האט זיך בערוהיגט און אויסצוהערנדיג זיך אויף דער סאפע, האט זי לאנגזאם געזאגט:

— פעליציא איז נאך צו שטאלץ און זי איז נאך נישט אזוי שטארק געפאלען, אז זי זאל זיך ערנידריגען צו דער ראל פון א שפיאן. איך פיהל אנ'עקעל צו אזעלכע נידער-טרעכטיגע בעשולדיגונגען. איך וואלט אפילו נישט געפרובט זיך פערטיידיגען, ווען נישט...

זי האט נישט געקאנט פערענדיגען דעם געדאנק. זי האט נישט געקאנט ארויסברענגען די ווערטער „ווען נישט אינזער ליבע". די ווערטער האבען זיך איהר געשטעלט ווי א ביין אין האלז. די טרעהרען האבען זי געשטיקט. זי האט אבער נישט געוואלט וויינען. איהר שטאלץ האט איהר נישט ערלויבט דער-רויף. בעהערשענדיג זיך א ווייליע, האט זי ווייטער אנגעהויבען רעדען:

— איך האב זיך נישט געדארפט פערטיידיגען. איך האב געדארפט בעשולדיגען...

יעזשי האט אויסגענוצט דעם מאמענט, ווען פעליציא האט גע'חלש'ט, און דערוויל זיך דערוואוסט פון זיין דינער אלעקסאנדער, ווי אזוי די גאנצע זאך איז פארגעקומען.

זיין מוח האט כסדר געארבייט און געטראכט, ווי אזוי צו געפינען אנ'אויסוועג פון דער גאנצער פערפלאנטערטער לאגע. ער האט בשום אופן נישט געוואלט דערלאזען צו אזא סקאנדאל — אך, ווי אומפארזיכטיג איך בין געווען, — האט ער זיך אליין פארגעווארפען.

ער האט גוט געוואוסט, אז יעצט איז נישט די צייט זיך לאנג צו שפילען. מ'דארף וואס שנעלער געפינען אנ'אויסוועג פון גאנצען פלאנטער. פון גאנצען טראכטען איז גארנישט ארויסגעקומען. ער האט נעהאלטען דעם גאנצען ענין פאר פערשפילט.

מיט זיכערקייט און אין א שטאלצען רוהיגען טאן האט פעליציא ערקלערט יעזשי'ן, וואס זי האט בדעה צו טון:

— איך האב צו אייך געהאט דעם פולען צוטרוי, איך האב בלינד געגלויבט אין אייך. יעצט הויב איך אן צווייפלען אין אייער גאנצער ליבע צו מיר. עס איז פאר מיר קלאר, אז איהר האט א געליבטע. דעריבער ערקלער איך אייך, אז פון היינטיגען טאג אן האט זיך צווישען אונז אלץ געענדיגט. נאך אין עטליכע שעה ארום און איך וועל פערלאזען אייער הויז און זיך צוריקקעהרען צו מיינע עלטערן. אמת, שווערליך וועט א ביסעל זיין מיט א גט, נאר מיר וועלען זיך צושיידען.

דער רוהיגער און אייז-קאלטער טאן פון פעליציא'ן האט יעזשי'ן אינגאנצען ארויסגעפיהרט פון די כלים. ער האט זיך גיכער געריכט אויף די ערנסטע פארווארפען און אייפער-זיכט-סצענעס, איידער אויף אזא קאלטקייט. זי האט איהם אפגעאסטען פון קאפ ביז די פיס. זי האט בעמערקט, אז די האר זענען ביי איהם צושויבערט און צומאל נישט פערקעמט.

— איהר געפינט זיך יעצט אין א זעהר נישט בעקוועמע לאגע — האט פעליציא ווייטער געצייגען איהרע ווער-טער — איינער נישט פערקענפעלטע ווערט, איינער גאנצער נאררערייען-צושטאנד ערלויבט אייך געוויס נישט צו לייקענען

איך געה אוועק פון אייך און איך ערקלער, אז קיין זאך אין דער וועלט וועט נישט זיין בכח צו ענדערען מיין בעשלוס.

יעזשי האט פערשטאנען, אז ער האט אלץ פערשפילט און אז קיין שום פערטיידיגונג וועט איהם דא נישט העלפען.

פאר זיינע אויגען האט זיך איהם יעצט פארגעשטעלט די פרוי סאפיר, פאר וועלכער ער האט אזוי שטארק מורא. פאקטיש, זייט זיי זענען צוריקגעקומען פון זייער חתונה-רייזע האט זי איהם אויסגעמיטען און ענטלאפען פאר איהם. זייט זי האט ענטדעקט די מעקע פון ערמארדעטען טעמפעלהאף האט זי זיך אינגאנצען געענדערט צו איהם. פרוי סאפיר האט געקאנט פערגעסען א מאן, וואס איז אינער איהר בעגאנגען א געוואלד-טאט. איצט אבער האט זי פאר איהם געוואלט מורא געהאט, ווייל ער האט א מענשען ערמארדעט צוליב געלד.

פון דאזיגען טאג אן האט זיך פרוי סאפיר שטארק גע-ענדערט. סיי אויסערליך און סיי אינערליך. קודם כל האט זי זיך געעלטערט. איהר פנים האט בעקומען אנזעהעוודיגע קנייטשען — סימנים פון שטארקע איבערלעבונגען. עס האט זי נישט געלאזט רוהען דאס געוויסען. מעהר ווי איינמאל האט זי שוין געהאט בשלאסען אלץ צו דערצעהלען איהר מאן, דעם ד"ר סאפיר. זי האט אבער נישט געהאט די דרייסטקייט. פון גרויס פערצווייפלונג האט זי אנגעהויבען איינבעטשיינליך שטארק ליבען איהר טאכטער פעליציא. זי האט איהר לאטש געוואלט ענטדעקען דעם שרעקליכען סוד, זי האט זיך אבער צוריקגעהאלטען דערפון, נישט וועלענדיג איהר פערשאפען קיין עגמת נפש. זי האט עס יעצט נישט גע-קאנט טון שוין צוליב דעם אליין, וואס פעליציא איז געווען אין אנדערע אומשטענדען.

יעזשי האט געקאנט פאראויסזעהען, וואס פאר אנ'איינ-דרוק עס וועט מאכען אויף דער פרוי סאפיר, ווען זי וועט זיך דערוויסען, אז ער האט אויף אזא מיאוס'ן אופן פערראטען איהר טאכטער.

(דאס ווייטערע קומט)

„פּעדעראַציע פון פּוילישע יודען“ אין אמעריקא

(ענדע פון ז״ט 3)

שען גלויבען. עס איז אָבער קלאָר פאַר יעדען,רעלטעגדענקענדען מענשען, אז די דאָזיגע מאָטיוואַן זענען נישט מעהר ווי תירוצים. דאָס פערשווינדען אין דער ווירקליכקייט פון יודישען רעגירונגס-אַנגעשטעלטען — טראָץ דעם גרויסען וואוקס פון דער אַלגעמיינער צאָהל פון רעגירונגס-אַנגעשטעלטע איז אַ בעווייז, אַז ווייט די באַיקאָט-פּאָליטיק זענען יודען איז געווען שרפאַלגרייך און אויסגע צעמיוהונגען.

די דיסקרימינאַציע גענען יודען אויף רעגירונגס-שטעלען איז נעגאַנגען אַזוי ווייט, אַז אַלס רעזולטאַט פון דעם האָט מען אָפּגעזאָגט דעם יודישען הויפּט-פּעטטען פון דעם ביורא פאַר יודישע ענינים און אויף זיין אָרט אַנגעשטעלט אַ נישט-יודען. אַז דער אַנפיהרער פון אַ דעפּאַרטאַמענט וואָס האָט צו טון מיט יודישע רעליגיעזע ענינים, זאָל זיין אַ יוד, דאַרף דאָך קיין שום רעלמערג-

קענדע פערזאָן נישט צווייפלען.

דאָס ענטוויקלען זיך פון רעגירונגס-קאָאָפּעראַטיוון האָט נאַטירליך, שאַדען געטון אויך אין אַנדערע הינזיכטען. די יודען, וואָס זענען ביז איצט נים לאַנג צוריק געווען בעשעפטיגט מעהרסטענס מיילס אַלס סוחרים, זענען געצוואונגען צו זוכען אַנדערע לעבענס-מיטלען. פּוילישע רעגירונגס-מענשען האָבען זיך אַליין אויסגעדריקט, אַז דער איינציגער אויסוועג פון דער איצטיגער סיטואַציע איז, אַז דער פּוילישער יוד זאָל אין גרע-סערע צאָהלען זיך נעמען צו האַנדווער-קערייַ און אינדוסטריע. די יודען האָבען זיך דערצו גענומען און האָבען גע-שאַפען איינענע שולען, וואָס זאָלען גע-בען טעכניש עבילדונג. אָבער לײַדער האָבען זיי אַנגעטראָפען אויף שטערונ-גען. שוועריגקייטען זענען אָבער געמאַכט געוואָרען דורך די רעגירונגס-אַמטען ווען די יודען האָבען געוואָלט עפענען נייע

טעכנישע שולען. אויך האָבען יודען גע-זעהען, אז עס איז בעשטימט אַ זעהר קליינע סומע אין רעגירונגס-בודזשעט פאַר יודישע האַנדווערקער-שולען. מיר ווייסען, אַז אין וואַרשאַ בעמיהט זיך דער „אָרט“ שוין זייט איינינע יאָהרן צו עפענען אַ נייע האַנדווערקער-שולע און האָט נאָך אַליץ נישט בעקומען דערלויף קיין ערלויבניש פון דער רעגירונג.

חוץ דעם ווערט דער וועג פון די האַנד-ווערקער-שולען זעהר אָפט געמאַכט זעהר שווער דורך געוויסע עקזאַמענס, וואָס ווייזען אויס צו זיין געצילט מעהר צו אונטערדריקען די שילער ווי פּעסטצו-שטעלען זייער קענטניש.

עס ווייזט אויס, אַז עס עקזיסטירט נישט קיין גוטער ווילען ביי די מיניס-טאָרען פון דער רעגירונג אין בעצוג צו יודישע מיטגלידער פון סיים. עס איז צו בעדויערען, וואָס די מיניסטאָרען האָבען זיך ענטזאָגט צו פערהאַנדלען מיט די יודישע דעלעגאַטען. עס פער-שטעהט זיך שוין, אַז ווייטערע פּע־שאַר

פונגען זענען אונפערמיידליך, אויב עס איז נישטאָ קיין געלעגענהייט פאַר נעגע-וועהנליכער העפליכקייט און געגענזייטי-גען אויפנעהמען פון פּראַגען. מיר זענען געווען אויפריכטיג און דערמאָהנען די בעשולדיגונגען, וועלכע האָבען געצויגען אונזער אויפמערקזאַמקייט, וויל מיר זענען זיכער, אַז אייער עקסעלענץ וועט מעהר אָפּשאַצען אַזאַ אָפענהערציגקייט ווי היפּאָקריטישע ערקלערונגען. ציוני-שען אונז, וואָס ווילען זיך בעטראַכ-טען אַלס פרייע אין אַזאַ אויפריכטיג-קייט פון פונדאַמענטאַלער נויטווענדיג-קייט.

די פּעדעראַציע פון די פּוילישע יודען אין אמעריקא איז אין איצטיגען מאָ-מענט בעשעפטיגט מיט איינינע ווילכטי-גע טעטיגקייטען, וואָס קענען פיל ביי-טראָגען דעם וואוילזיין פון פּוילען. איי-נע פון די אונטערנעהמונגען, וואָס ווערט געפּלאַנט איז די שאַפונג פון אַ „קאָר-פּאָריישאַן“, וואָס זאָל האָבען די אויפגאַ-בע צו פערשטאַרקען דעם אימפּאָרט און עקספּאָרט-האַנדעל צווישען אמעריקא און פּוילען.

דאָס, וואָס עס איז שוין פערהאַן אַ „נוד-ווויל קאָמיטע“ פון יודען און נישט-יודען פון פּוילישער אָפּשטאַמען אין די פּעראייניגטע שטאַטען, און וועלכען די פּעדעראַציע פון די פּוילישע יודען אין

אמעריקא האָט דאָס בעזונדערע פּער-גנינגען מיטצוווירקען, איז בלויז איינער פון די צייכענס פון אַ ריין בלאַט אין די פּויליש-יודישע בעציהונגען.

מיר קענען צוגעבען, אַז די אַנוועזענ-הייט פון אייער עקסעלענץ דאָ היינט, איז נאָך איין צייכען פון דעם וואַקסענ-דען גייסט פון „גוד-וויל“.

מיר וואָלטען זיך זעהר געוואונשען, אַז די מיניסטאָרען אין פּוילען זאָלען זיין אַזוי גרייט צו ערטיילען זייער אויפ-מערקזאַמקייט די יודישע מיטגלידער פון סיים. עס איז אונזער מיינונג, אַז די רע-גירונג דאַרף האָבען אָפענע און אָפטע בעראַטונגען מיט די יודישע מיטגלידער פון סיים.

איידער מיר פערענדיגען ערלויבט אונז נאָכאַמאָל אונטערצושטרייכען, אַז הויפּטזעכליך דאַרף דער אינטערעס זיין געווענדעט צו דער פערלייכטערונג פון דער עקאָנאָמישער לאַגע פון די יודען אין פּוילען. עס איז אַ צושטאַנד, וואָס קאָן נאָר בעצייכענט ווערען אַלס קאַטאַ-סטראָפאַל. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט בעטען מיר אייך דרינגענד, אַז עס זאָל פון דער רעגירונג צונויפגערופען ווערען אַ קאָנפערענץ, כדי צו בעהאַנדלען די פּראַגע, ווי אַזוי פערלייכטערען די עקאָ-נאָמישע לאַגע פון די יודען אין פּוילען. אין דער קאָנפערענץ וואָלטען אַנטייל

גענומען פאָרשטעהער פון דער רעגירונג און די געוועהלטע יודישע פאָרשטעהער פון סיים.

די פּעדעראַציע פון די פּוילישע יודען אין אמעריקא וואָלט צו אַזאַ עקאָנאָמי-שער קאָנפערענץ גערן געשיקט אַ דעלעגאַ-נאַציע און וואָלט פאַרגעלעגט יעדע מיט-ווירקונג, וואָס לוינט נאָר אין דער מעג-ליכקייט פון אמעריקאַנער יודענטום.

אַזוי ווי די קאָנפערענץ וואָלט געמראַ-גען אַן עקאָנאָמישען כאַראַקטער, גלויבען מיר, אַז עס וואָלט נישט געווען קיין איינווענדונג געגען אַזאַ אמעריקאַנער דעלעגאַציע.

מיר האָפען, אַז אייער עקסעלענץ וועט אין נאָמען פון פרייגדליכער קאָאָפּעראַ-ציע אויסאַרבעטען דעם איינפלוס אויף די שעהרינגע פאַקטאָרען, אַז דער צושטאַנד אויף וועלכען מיר האָבען אַנגעוויזען, זאָל אויסגעבעסערט ווערען צו דער צופ-רידענהייט פון יודענטום און פאַר דעם פּרעסטיזש פון פּוילען.

דעם מעמאָראַנדום האָבען אונטערגע-שריבען אין נאָמען פון דער פּעדעראַציע פון די פּוילישע יודען אין אמעריקא: בנימין ווינטער, (פּאָרזיצער), ז. מינגעל, (עקזעקוטיוו דירעקטאָר), סאָל. ראָזענג פעלר, הערמאַן אַבערמאַן, ד״ר יוסף מאַ נענבוים און יעקב לייבמאַן.

דרוקזאַכען
►►► אַלערלײַ ◄◄◄
ווערען שנעל, און פּרעמפּט אין דער פיינסטער אויס-פיהרונג און מאָדערנסטער שריפט אויסגעפּערטיגט. -
קלעפּסידרעס
ווערען אין פערלויף פון
1 שעה
געדרוקט און אויסגעקלעפּט אין דער גאַנצער שטאָט.
בוכדרוקערײַ
ע. און מ. האַמבורסקי
פּיעטריקאָווער 16, טעלעפאָן 47

האַנדעלס-בילאַנסען
פאַר׳ן יאָהר 1929
ווערען פאַכמעניש אויסגעפּערטיגט
דורכ׳ן ביוראָ „אַרגוס“
36 זאַכאָדניאַ 36, טעלעפּ. 10,847

בעזהש״ית
מודעה רבה לאוריתא
הנני מודיע בשער בת רבים שיצא לאור עולם הס׳
„נפלאות הסבא קדישא“
מר״כק אדמו״ר הר״הק המפורסם בכל קצוי תבל רשכבה״ג מרן ר׳
ישכר בער זצ״ל מראדאשיץ,
בו יסופר נפלאות, וח״ת, ושיחותיו ומדרגותיו הנוראים מופתיו העצומים, אשר קדש בהם שם שמים ברבים, וכל קורות ימי חייו. מטרם התגלותו, עד יום הסתלקותו, אשר נפש הקורא יתענג בהן עונג רוחני, ויתלהב לבו לעבודתו ית״ש, ע״כ כל מי שלא זכה בו עדין משכו וקחו לכם ברכה לתוך בתיכם, וזכות הצ״הק המובאים בתוך הספר יעמד לנו שנזכה להרמת קרן ישראל במהר הולגאולה שלמה ובנין ציון וירושלים בב״א.
הצעיר ראובן חיים אלכסנדר
בהר״הח מו״ה יוסף יהודא ז״ל מראדאשיץ
לאָדז, קאַמיענאַ 17
הערה: גם התמונה של הר״הק הנ״ל יש להשיג אצלי.
בעמערקונג: אַזוי ווי ס׳האָט איינער אַרויסגעגעבען מעשה-ביכלעך פון אדמו״ר הק׳ ר׳ אליעזר דוד זצ״ל מראדאשיץ, און פון טאָרענט שטעהט אַ בילד, זאָל מען וויסען, אַז עס איז פּאַלשטענדיג ליגענד, און עס איז אָהן ערלויבניש פון הרבנים הצדיקים שליט״א מראדאשיץ. מען איז איהם מזהיר מהיום והלאה זאָל אַזעלכעס נישט פּאַסירען, בפקודת בני הרה״ק מראדאשיץ זי״ע הנ״ל.
אַדרעס שלי: R. Czarnicha, Łódź, Kamienna 17

מעכאַנישע שלאָסערײַ און ווייסערײַ
J. Reder, Łódź
Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)
כ׳נעם אָן פערשידענע שלאָסערײַ-אַרבייט און אויטאָגענישע שווייסונגען אונטער גאַראַנטיע.
פּריוואַט-וואוינונג גדאַנסקאַ 20. וו. 17.

אַזעלכעס איז נאָך נישט געווען!
נאָר וואָס איז אַרויס פון דרוק אַ העכסט-אינטע-רעסאַנט ספר פון יודישען פאָלקלאָר-אוצר א. ג.
„לעקסיקאָן פון יודישע חכמות“
פון הרב ישעיה זלאָטניק.
דער לעקסיקאָן ענטהאַלט די געקליבענע דבורים, גלייכווערטלער, אַנעקדאָטען און איינפאַלען, פון די גרעסטע חכמי ישראל אין די לעצטער צייט, וועלכע זענען נאָך אין ערגיץ נישט פערעפענטליך געוואָרען. אַן אמת׳ען גייסטיגען פערגעניגען קאָן יעדער יוד געפינען אין די חכמות, וועלכע שפּרודלען מיט׳ן עכטען יודישען הומאָר און וויץ, וואָס זענען אַזוי אייגנאַרטיג און אָריגינעל אין דער וועלט-פאָלקלאָר-ליטעראַטור. דאָס ספר פאַר׳ן פּרייז 3 זל.
איז צו בעקומען ביים מחבר:
Rabin Sz. Złotnik, Radom.
נעגען נאָכנאַהמע ווערט נישט געשיקט.

סוחרים און פאַבריקאַנטען!
— ס׳איז צייט אויסצוקויפען —
האַנדעלס-פּאַטענטן
אויפ׳ן יאָהר 1930,
וועלכע ס׳בעזאָרגט פּינקטליך און רעעל דאָס ביוראָ „אַרגוס“, זאַכאָדניאַ 36, טעל. 10847

היפּאָטעקען-געלד
צו בילינע צינזען
אויף בערלינער הייזער
בעזאָרגט שנעל
Ch. Regenwetter
S. 14, Stallschreiber № 33
Telefon: Dönhoff 4337.

„דבר“
עתון פועלי ארץ-ישראל
Tel-Aviv P. O. B. 199 תל-אביב ת. ד.
חשבון מיוחד בפ. ק. א. 191.300
מי החתימה לחודש — 10 זהוב.
ביטאון תנועת א״י העובדת על כל אגפיה ומפלגותיה —

אינו דומה שונה פרקו ק׳ פעמים לשונה מאה פעמים ואחד! (חגיגה ט״)
הונדערט און איינמאָל דאַרפט איהר אייך איינחזר׳ן, בכדי איהר זאָלט גוט געדענקען, אַז קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט פון פּוילען, אַלע אַרט פּאָדאַניעס ווי: סאָנדאָווע, סקאַרבאָווע און אַדמיני-סטראַציינע אויך שותפות-אַקטען, וואוי-נונגס-אַקטען, אַפּעלאַציעס, ווילאַנ-טשעניעס איבערזעצונגען (אויך העברע-איש) א. ז. וו. שרייבט און ערלעדיגט לויט׳ן אוסטאַוו
רעכטסקאָנסולענט: י. ח. בוזין
לאָדז, אָגראָדאָוואַ 3,
(עגזיסטירט זייט 1910.)
צוגענגליכע פּרייזען

ש. שאַפּירא
ביטעם ביוראָ
ציגעל-נאָם 30, לינקע אָפיצינע I שט.
(לאַנגיעריגער רעכטסקאָנסולענט פריער פּעטריקאָווער 25)
שרייבט אַלע אַרט געריכטס-אָנקלאַגעס אין אַלע אינסטאַנצען, ביטעס, בריף, איבערזע-צונגען: פּויליש, דייטש, רוסיש, פראַנצויזיש געשעפטס-בריף אין אַלע שפּראַכען (אויף שרייבמאַשינע) שטרענג דיסקרעט.

באַרדיני פּעטריקאָווער — 31 —
גיט אַרויס מיטאָגע צו 2 זל.
מיט פערשידענע פליישען.
בעמ.: ספּעצ. איינגעריכטעטע צימער אויף שאַך
קומט און איבערצייגט אייך!

אַ געוועלב מיט 2 גרויסע שויפענסטער
אויף זגערזשער גאַס איז פון זאָפאָרט צו פער-מיטען. צו ערפאַהרען אין אַדמיניסטראַציע אונטער „ל.“ 422

הלא חכמה תקרא, ותבונה תתן קולה,
בצדק כל אמרי פי, אין בהם נפתל ועקש, אשרי אדם שמע לי, לשקד על דלתותי יום יום. איבער דעם זאָלסטו קומען אין מיין
רעכטסקאָנסולענטען-ביוראָ צו
ה׳ מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17, זאַכאָדניאַ 52
טעלעפאָן 148-79
וואו ס׳ווערט פּינקטליך און געוויסענהאַפט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילנע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס אַדוואָלאַניעס, קלאַוזולעס, זאַפּעזפּיעטשע-ניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגן דירות אין אוזשאָנד ראַזיעמטשע, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
מיט אַכטונג
ד. מאַנעלאַ, רעכטסקאָנסולענט
פּיעטריקאָווער 17

וויכטיג פאַר דאַמען!
מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבער-אַרבייטע איך אויף גענצליך ניי. געדענקט די אַדרעס:
פאַר נאָר 2.50 זל.
13 זאַוואַדזקאַ 23
אין הויף, 2-טען איינגאַנג, לינקס פּאַרטער.
בעמערק.: ניי היטען די לעצטע נייהייטען אין פּיינער בילינער. 50 פּראָצ. ווי איבעראַל ווייספּערטיגונג
„TOLA“

לעזט און אַבאָנירט דאָס „לאָדזשער טאָגעבלאַט“

Ogłoszenia Fuchs'a to mur
o który oprzeć się może najbardziej zachwiana firma; nie upadnie nigdy, skoro tylko się zwróci o radę reklamową do
Akwizycji ogłoszeń
FUCHS-a
Piotrkowska 50, tel. 21-36

אַבאָנעמענטס-פּרייז ... [illegible]
Redaktor-wydawca E. Hamburski
Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.